

Pannon Egyetem
Georgikon Kar
Keszthely

Gazdasági és Társadalomtudományi Tanszék
Tanszékvezető: Dr. habil Kocsondi József

Témavezető:
Tóth Éva
tanársegéd

A Nap koronázta zalai falucska – Dötk

OTDK dolgozat

Készítette:
Kiss Livia Benita
Vidékfejlesztési agrármérnök MSc szak
II. évfolyamos hallgató

Keszthely
2012.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	2
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
2.1. A fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés	3
2.1.1. A fenntartható vidékfejlesztés.....	4
2.1.2. A fenntartható turizmus	5
2.2. Az ökoturizmus	8
2.2.1. Az ökoturizmus fogalma.....	8
2.2.2. Az ökoturizmus fejlődésének rövid története Magyarországon	10
2.2.3. Az ökoturizmus jellemzői, formái, alapelvei	12
2.2.4. Az ökoturizmus fejlesztése	13
2.2.5. Az ökoturizmus hatása	15
3. VIZSGÁLAT ANYAGA ÉS MÓDSZERTANA	17
4. A NAP KORONÁZTA ZALAI FALUCSKA – DÖTK	19
4.1. Dötk általános bemutatása	19
4.2. Ökorégió Alapítvány és a Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájékozpont bemutatása.....	21
4.3. Dötk turisztikai szempontú bemutatása	26
4.3.1. A térség turizmusa	26
4.3.2. Dötk ökoturizmusa.....	27
4.3.2.1. További nevezetességek	28
4.4. Kérdőív.....	31
4.5. Interjúk	32
4.6. SWOT-elemzés	35
4.7. Probléma-fa	37
4.8. Cél-fa	38
5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	39
5.1. Következtetések.....	39
5.2. Javaslatok	39
6. ÖSSZEFOGLALÁS	43
7. IRODALOMJEGYZÉK	43
MELLÉKLETEK	

1. BEVEZETÉS

A magyarországi vidék változatos sorsa minden bizonnyal új fejezet elé érkezett, amikor a korszakos kihívások válaszút elé állítják a vidékpolitikát is. Ezekre a kihívásokra adható válaszokban és kihívásokban nem kevés a bizonytalanság, ezért különösen fontos az útkeresés, a megoldások és a lehetséges válaszok feltárása.

Az utóbbi időszakban hazánkban az érdeklődés előterébe került a fenntartható fejlődés, a fenntarthatóság. A témakörrel meglehetősen sok tudományág is foglalkozik. Ráirányították a figyelmet a világ végeességére (természet, erőforrások, társadalom stb.).

Bárki feltehetné a kérdést, hogy a pénzügyi-gazdasági világválság, a társadalmi-gazdasági körülmények, a tornyosuló globális kihívások árnyékában vajon mennyire aktuális és ésszerű a fenntarthatósággal, a fenntartható fejlődéssel foglalkozni. A vidéki önkormányzatok finanszírozási gondjai közben napjainkban szinte időszerűtlennek tűnik. Azonban az elmúlt évek jól példázzák, hogy a jövőre való alapozás a válságok és nehézségek leküzdésében a fejlődés biztos alapja.

A közelmúltban a globalizáció és a klímaváltozás hatására már érzékelhető, várható volt, hogy paradigmaváltás szükséges, amit felgyorsított a pénzügyi és gazdasági világválság. Az útkeresésben a fenntarthatóság érvényesítése szolgálhat az irányadóként.

Dolgozatomban először kitekintést adok a fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés, a fenntartható turizmus és vidékfejlesztés, valamint az ökoturizmus fogalmi meghatározásaira, azok szerepére az Európai Unióban és Magyarországon.

Saját vizsgálataimat Dötk település bemutatásával, helyzetelemzésével kezdem, kifejezett hangsúlyt fektetve a zsáktelepülés ökoturizmusára. Majd a helyi nevezetességek, látnivalók turisztikai szempontú ismertetésével folytatom a dolgozatomban.

A Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájékoztató bemutatása következik.

Fenti következtetéseimet a szakirodalom áttekintésén túl, az általam végzett egyéni kutatási eredményeimmel kívánom alátámasztani. Felmértem a település, a Tájékoztató helyzetét, interjút készítettem a település polgármester asszonyával és a Tájékoztató vezetőjével, SWOT- elemzést állítottam össze, majd a legfőbb problémát valamint célt probléma- és cél-fán vezettem le.

Vizsgálatai eredményeim bemutatását követően az eredményből levonható következtetéseket fogalmazom meg és javaslatot készítek a településre, a Tájékoztatóra és az ökoturizmusra nézve. Majd különös tekintettel a vizsgálati eredményeimre és a levont következtetéseimre alapozva összegzem a dolgozatomban tartalmát.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés

A fenntarthatóság a 20. század elejétől került előtérbe, amit a különféle ellentmondások, feszültségek, a természetes környezet és erőforrások károsodása idézett elő. Rachel Carlson „Néma tavasz” című műve hívta fel a világ figyelmét a jövőben kibontakozható veszélyes folyamatokra. A fogalom általános ismertségét Lester R. Brown „A fenntartható társadalom építése” című munkája váltotta ki, hozta meg 1981-ben.

„A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg.” (Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, 2000).

„A fenntarthatóság első szabálya, hogy népesség növekedés és/vagy az erőforrás-fogyasztás mértékének növekedése véges környezetben nem fenntartható.” (Albert A. Bartlett, 1969)

A fenntarthatóság legfontosabb feltételei:

- a folytonos szociális jólét megvalósulása;
- az emberek alapvető szükségleteinek kielégítése, az erőforrásokból származó hasznok igazságos elosztása, az egyenlő lehetőségek biztosítása;
- a holisztikus gondolkodásmód, az ágazatok közötti integráció;
- az erőforrások fenntartható, eltartóképesség szerinti használata;
- a környezetminőség biztosítása.

(Gyulai I., 2002)

A fenntartható fejlődés dinamikus fogalom, állandóan változik és szorosan összefügg a helyi környezettel, elvárásokkal és szükségletekkel. Fogalmát az 1980-as években alkalmazták először.

Az **UNESCO** álláspontja szerint a fenntartható fejlődés a társadalmi haladás - méltányos életkörülmények, szociális jólét - elérése, megtartása érdekében a gazdasági fejlődés biztosítását és a környezeti feltételek megőrzését jelenti. A méltányos életkörülmények, a megfelelő életminőség, jólét biztosítását kifejező célkitűzés mindenkre - a jövő nemzedékekre is - vonatkozik. A fenntartható fejlődés tehát elismeri és céljának tekinti az egymást követő nemzedékek megfelelő életminőséghez való egyenlő jogának biztosítását, s az ezzel összefüggésben álló köteleességek teljesítését.

(<http://www.unesco.hu/termesztudomany/fenntarthato-fejlodesre/fenntarthato-fejlodes> 091214)

„A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generáció szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generáció esélyeit arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.” (Brundtland Jelentés, 1987).

Magyarországon a Riói konferencia után, 1993-ban kormányhatározattal hozták létre a Fenntartható Fejlődés Bizottságot a konferencián elfogadott programokból és egyezményekből adódó hazai feladatok meghatározására és a végrehajtás koordinálására.

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik, amik a következők: a szociális, a gazdasági és a környezeti pillér. Mindhármát együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél jelent meg, ezáltal bevonult a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba. (Láng I, 2002.)

A fenntartható fejlődés lényege tehát az, hogy jelen igényeinket a rendelkezésünkre álló erőforrások olyan mértékű és minőségű felhasználásával elégítsük ki, hogy a következő generációk legalább ilyen szintű igényei is kielégíthetők legyenek.

A fenntartható fejlődés megvalósításának előzményei, a számos nemzetközi és világrendezvények sorozata ellenére leragadtak csupán az elérni kívánt célok, törekvések hangoztatásánál. A globalizáció, a klímaváltozás és a világváltozás hatásaira, a természeti környezet és erőforrások korlátaira, a társadalom és gazdaság jövőbeni kilátásaira, valamint a vidékfejlesztés lehetőségeire a fenntarthatóság érvényre juttatása jelentheti a válaszokat és a megoldásokat is.

Szlávik J. (2005) szerint megvalósulása hosszú távú, globális feladat. A megvalósításhoz azonban szükséges a program szintjeinek meghatározása és a feladatok megfogalmazása a kisközösségek, a családok, sőt az egyes emberek szintjéig.

2.1.1. A fenntartható vidékfejlesztés

A vidékfejlesztés nem kizárólag agrárkérdés, ám mivel Magyarországon is a termőföld a legnagyobb értékű erőforrás, ezért valamilyen hasznosításától remélhetjük azt, hogy az elmaradott országrészek népességmegtartó és eltartó ereje növekedni fog. A vidékfejlesztés legfontosabb kérdése, hogy az ország vidéki térségében élő lakosok számára milyen megélhetési lehetőség biztosítható.

A **Nemzeti Agrárprogram** (1997) megfogalmazásában a vidékfejlesztés mindazon tevékenységek fejlesztése, amelyek a vidéki településeken élő lakosság megélhetési körülményeinek, jövedelemszerzési lehetőségeinek- az életminőség- javítására irányulnak, továbbá amelyek a természeti erőforrások, a környezet megőrzését szolgálják, és amelyek a vidék társadalomban betöltött funkciói ellátását tartósan erősítik.

Font E. (1998) szerint a vidékfejlesztés alapelvei között szerepel a vidék fenntarthatóságának hangsúlyozása, ami a szegénység elleni küzdelem, a munkahelyteremtés, az esélyegyenlőség biztosítása, az egészség, a biztonság, a személyes fejlődés, a pihenés, a vidéki életminőség iránti növekvő igények kielégítése szempontjának figyelembevételét jelenti.

A vidék folyamatos fejlődésének célja az ember, a vidéki társadalom hosszú távú megmaradása, jó léte, az emberi életkörülmények javulása, ami az egész országnak is érdeke.

Csete L.-Láng I. (2009) szerint a vidék fenntartható fejlesztésében fontos annak megértése, hogy a fenntarthatóságot minden más törekvéstől, irányzatoktól, filozófiáktól, politikától a céltudatos gondolkodás, magatartás és ennek megfelelő életforma különbözteti meg. *„Ennek elfogadása alapfeltétele a fenntarthatóság eredményes gyakorlati elterjedésének, a természeti környezet hosszú távú megőrzésének, valamint a természeti erőforrások ésszerű, megőrző hasznosításának.”*

A fenntarthatósági kritériumokra alapozott vidékpolitika a hosszabb távú érdekek, célok, eszközök, feltételek és a működtetés komplex rendszere. A fenntartható vidékfejlesztés célja az előbb említett fenntarthatósági kritériumok kielégítése; a vidék funkcióinak helyreállítása; a vidéki társadalom életminőségének emelése; a természeti erőforrások, a környezet, a biodiverzitás megőrzése; valamint hozzájárulás a társadalmi igényekhez. A fenntartható vidékfejlesztés megvalósításában kulcsszerepet játszik az együttműködés; a civil szervezetek, integrációk; a fejlesztések, amik a helyi erőforrásokra, hagyományokra alapoznak; a hagyományápolás, az identitástudat erősítése, természeti értékek megőrzése.

A fenntartható vidékfejlesztés rendszerében az egyes meghatározó elemek egymást erősítik vagy hiányuk gyengítheti a helyi kezdeményezéseket. Képletesen úgy lehet elképzelni, mint a kertész vagy a szülők tevékenységét. A csemete beszerzése után következik az ápolás, nevelés, metszegetés, védelem, táplálás stb.

2.1.2. A fenntartható turizmus

A turizmus kedvező hatásai mellett az utóbbi időszakban árnyoldalai is hangsúlyosan megjelentek. Ennek megváltoztatása egyaránt érdeke a turizmusnak és a környezetvédelemnek.

A fenntartható turizmus olyan turizmusformát takar, ahol az attrakciókat, látnivalókat utódaink számára is elérhetővé tesszük.

„Az ellenőrzött keretek között tartható turizmus kielégíti a jelenkor turistáinak és fogadóhelyeinek igényeit, de mindeközben megőrzi a jövő nemzedékek számára a már meglévő lehetőségeket, illetve bővíteni próbálja azok körét. A turizmusnak ez a formája egy fejlődési folyamat eredménye, mely az

erőforrásokat irányított módon úgy használja fel a gazdasági, szociális és esztétikai igények kielégítésére, hogy eközben a kulturális értékek teljessége, az alapvető gazdasági-ökológiai folyamatok, a biológiai sokféleség és a földi élet fenntartásához szükséges rendszerek nem sérülnek.”(Tourism in the year 2001, WTO)

A fenntartható turizmus fogalmát a **Turizmus Globális Etikai Kódex 3. cikkelye** (1999) a természeti környezet megőrzésére, fenntarthatóságára értelmezi: *“A turizmus fejlődésének valamennyi szereplője köteles védeni a természeti környezetet az egészséges, folyamatos és fenntartható, a jelen és a jövő generációk szükségleteinek és törekvéseinek megfelelő gazdasági növekedés elérése érdekében.”*

(http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/99_12/foum-3.html)

A **World Travel and Tourism Council** (WTTC= WTO Utazási és Turisztikai Világtanács) javasolt irányelvei a fenntartható turizmusra a következők:

- azonosítani és minimalizálni kell az üzemeltetéssel kapcsolatos környezeti problémákat;
- a környezetvédelmi szempontokat a koncepciótól a kivitelezésen át az üzemeltetésig érvényesíteni kell;
- figyelni kell a környezeti értékek megőrzésére, a tájkép javítására;
- takarékosan kell gazdálkodni az energiával, vízzel, megelőzéssel csökkenteni kell a keletkező szemét és szennyvíz mennyiségét;
- ellenőrizni és csökkenteni kell a zajszintet;
- minimalizálni kell a környezetre káros anyagok használatát;
- tiszteletben kell tartani a történelmi, vallási tárgyakat és helyszíneket;
- tekintettel kell lenni a helyi lakosság érzelmeire, értékeire;
- a környezetvédelmi szempontokat kell döntő tényezőnek tekinteni a turisztikai termékek, célterületek (desztinációk) fejlesztésénél.

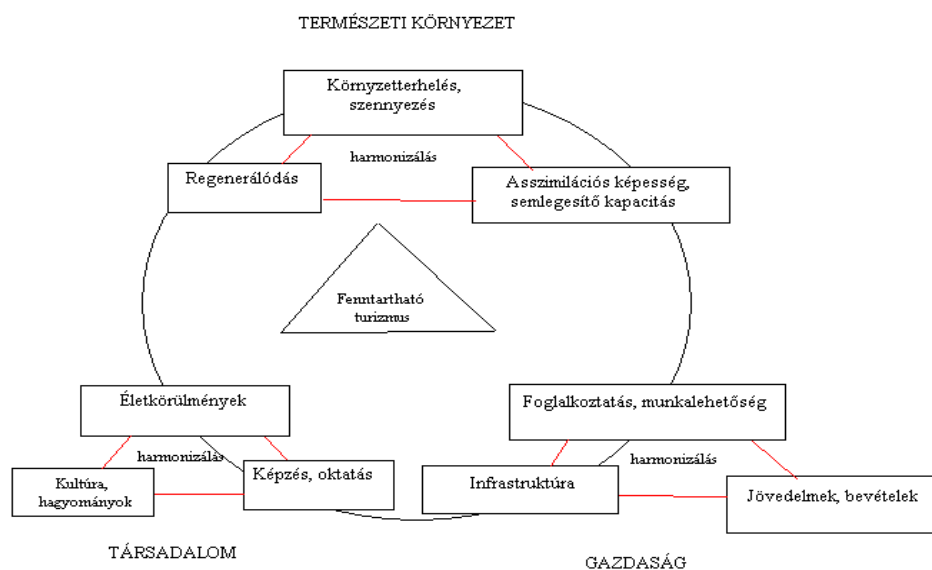
A fenntartható turizmus fejlesztésének 10 alapelve van, amik a következők:

1. Az erőforrások fenntartható használata.
2. A túlhasználat / túlfogyasztás megakadályozása, a keletkező hulladékok csökkentése.
3. A természeti és kulturális sokszínűség hosszú távú megőrzése és védelme.
4. A turizmus tervezésének integrálása a nemzeti és regionális/helyi tervekbe környezeti hatásvizsgálatok elvégzésével.
5. A lokális, helyi gazdaság hosszú távú érdekeinek figyelembevétele, amely tartalmazza a környezeti ráfordítások és eredmények elemzését is.

6. A helyi közösségek bevonása a tervezési folyamatba, az indulástól a folyamatos működésig, a döntések meghozatalában, valamint az előnyök/hasznok megosztásában.
7. Az összes érdekelt bevonásával együttműködve lehet csak ésszerű kompromisszumok mentén sikeres a természeti és kulturális örökség védelme.
8. A folyamatos oktatás, nevelés, tréning jelentősége minden szinten (helyi közösség, köz- és magánszféra szereplői, szaktükráciák, politikai döntéshozói szintek, turisták).
9. Felelős, a természeti – kulturális - történeti örökség sajátosságait figyelembe vevő marketing.
10. Folyamatos kutatás, monitoring, adatgyűjtés és elemzés a negatív hatások kiküszöbölése, valamint a látogatók igényeinek hatékony kielégítése céljából.

Az ökoturizmus ehhez nyújthat segítséget, hiszen fő elemei a természeti és a kulturális erőforrások, valamint az attrakciók védelme, megőrzése és bemutatása. A fenntartható turizmust integrált értelmezése szerint (1. ábra) a természeti környezet, a társadalom és a gazdaság harmonizálását jelenti.

1. ábra: A fenntartható turizmus integrált rendszere

Forrás: saját szerkesztés Csete L. és Láng I. (2009) alapján

Magyarországon a turizmus a gazdaság egyik legfontosabb területe lehet, hiszen eleget tesz egy sikeres ágazattal szemben támasztható legfontosabb két követelménynek: az ország adottságai megfelelőek a turizmus fejlesztésére, a világpiacon pedig van iránta kereslet. Mind a jelenlegi, a turizmusra építő közösségek, mind pedig a jövő generációi szempontjából elengedhetetlenül fontos, hogy a már létező és a kialakítani kívánt turisztikai termékek ne okozzanak visszafordíthatatlan károkat sem a természeti, sem a társadalmi környezetben, viszont képesek legyenek hozzájárulni a közösségek életminőségének, életszínvonalának javításához.

A fenntartható turizmus a környezetre feltételezetten szinte kizárólag negatív hatást gyakoroló tömegturizmus ellentétéként és a vele szembeni optimális alternatívaként jelenik meg általában. Nem egységes azonban a szakirodalom sem az új irányzat elnevezésében (a "fenntartható turizmus", "zöld turizmus", "alternatív turizmus", "ökoturizmus", stb. kifejezéseket hol felcserélhetően, hol pedig különböző turizmusfajták megnevezésére használják), és nincsen konszenzus a definíciók mögötti tartalomban sem.

2.2. Az ökoturizmus

A turizmus napjaink egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata, amely igen jelentős mértékben járul hozzá a nemzeti jövedelemhez. A természetvédelem hivatalos szerveinek is el kell fogadni, hogy a turizmus egyre specializálódóbb igényei mind nagyobb mértékben termelik ki a turisták azon csoportjait, amelyek a természeti területek felé veszik az irányt. A turizmussal foglalkozóknak pedig feltétel nélkül el kell fogadnia a természetvédelmi érdekek elsődlegességét, mert ha tönkretesszük a természeti környezetet, akkor éppen az a vonzerő szűnik meg, amiért a jövő ökoturistáját a területre lehetne csábítani.

A 20. század végére nyilvánvalóvá vált a természeti értékek pusztulása a tömegturizmus hatásának következményeképpen. A turizmus fejlődése nemcsak mindenki számára előnyös pozitív gazdasági hatásokkal jár, hanem negatív hatásokat is gyakorolhat a fogadóterületek természeti és kulturális környezetére. A helyváltoztatásból, tartózkodásból és a szabadidő eltöltésének különböző formáiból eredő negatív hatások a természeti erőforrások elszennyeződéséhez és mennyiségük csökkenéséhez, az élővilág háborítatlanságának és változatosságának veszélyeztetéséhez, sok helyen pedig a természetes tájkép rombolásához vezetnek. Mindezek következménye az, hogy a turisták által egykor kedvelt célterületek elveszítik vonzerejüket.

Az alternatív turizmus az 1980-as években jelent meg. A turisták kevesebb száma és a negatív hatások minimalizálása jellemzi. A turisztikai fejlesztések összhangban vannak a terület adottságaival is. Típusai a következők: falusi turizmus, kulturális turizmus, **ökoturizmus**, örökségturizmus, kerékpáros turizmus stb..

2.2.1. Az ökoturizmus fogalma

Az ökoturizmus fogalmát először az 1970-es évek végén, 1980-as évek elején határozták meg, azonban egységesen elfogadott definíciója ma sem létezik.

Magyarországon az ökoturizmus fejlesztése terén meghatározó szerepet betöltő állami természetvédelmi intézményrendszer az **IUCN** (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources – Természetvédelmi Világszövetség) **Ökoturizmus Programja** szerinti definícióját fogadta el és terjesztette. Ezek szerint *„az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás káros hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatásával.”*

A **Nemzetközi Naturexpo Konferenciát** 1996-ban Magyarországon tartották. Az ökoturisztikai szekció tagjai meghatározták az ökoturizmus fogalmát, amely szerint egyfelől egy gyűjtőfogalmat jelent, másfelől pedig egy szemlélet. *„Mint gyűjtőfogalom a turizmus olyan különböző formáit jelenti, amelyek a természeti biológiai erőforrások fenntartható használatán alapulnak, az adott ökoszisztéma teherbíró képességén belül.”* *„Az ökoturizmus egyúttal egy szemléletet is jelent, amely a turizmus valamennyi formájának fenntarthatóvá tételét célozza, hogy a turizmus járuljon hozzá az ökoszisztéma megőrzéséhez vagy helyreállításához, és ne járjon negatív hatásokkal a természeti erőforrásokra.”*

A 97/2005 (XII.25.) OGY határozatban található **Országos Területfejlesztési Koncepció** definíció szerint az *„Ökoturizmus: a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népességet társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatja. Komplex megoldási lehetőséget kínál a védett természeti területek kezelői számára a természetvédelmi értékek fenntartásával, a turizmus és a helyi erőforrások megújításával, a vendégforgalom ellenőrzött keretek között. Főbb jellemzői a kiscsoportos jelleg, a helyi társadalomnál jelentkező haszon. Az ökoturizmus gyűjtőfogalom alá sorolható turizmustípusok a falusi~, vízi és vízparti~, aktív~ egyes válfajai, valamint a természeti turizmus. Utóbbi a természeti környezetben található flóráról/faunáról, természetes és kultúrtájról szerezhető élmények összességét, informális tanulás lehetőségét a védett természeti és kulturális adottságok védelme mellett biztosító sajátos turisztikai programok köréként értelmezhető.”*

(<http://www.nfu.hu/doc/207>)

A **Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban** készült „A természetvédelem ökoturisztikai koncepciója” (2004.) c. tanulmány szerint az *„Ökoturizmus (természeti turizmus) a természetközeli területek, tájak, illetve élővilágának bemutatására irányuló különleges turizmus, amelynél a természetvédelem és a turizmus ötvözete folytán a látogatóknak a természetközeli állapotú területek legszebb, leglátványosabb részeit mutatják be, elsősorban látványként olyan módon, hogy valójában a kezelt területrészekre korlátozódjon a tartózkodásuk, biztosítva ezzel a természetközeli területek*

zavartalan fennmaradását. Az ökoturizmusból származó bevételek jelentős részét a természeti-természetközeli területek megőrzésére, fenntartására kell fordítani.”

(<http://www.termeszetvedelem.hu>)

Buckley (1994) az utazás négy olyan típusát említi, amelyeket általában az ökoturizmus kategóriájába sorolnak, ezek: a természeti vonzerőkre alapozott turizmus, a természetvédelmet támogató turizmus, a környezetbarát turizmus és a fenntartható turizmus.

Nemzetközi Ökoturisztikai Társaság (The International Ecotourism Society, 1992) szerint az ökoturizmus olyan felelősségteljes utazások összessége, melyek gyakorlatilag érintetlen természeti területek megismerésére irányulnak, ugyanakkor aktívan igyekeznek megőrizni a természeti és kulturális értékeket, és hozzájárulnak a helyi lakosok jólétéhez.

(<http://www.ecoroute.eu/hu/index.php>)

2002 az ökoturizmus éve volt. A kanadai Québecben ökoturisztikai találkozót hirdettek meg. A világtalálkozó alkalmával olyan dokumentumokat fogalmaztak meg és fogadtak el (Québeci Nyilatkozat), melyek az ökoturizmus és a fenntartható turizmus fejlesztésével kapcsolatos felelősségről, feladatokról szövegeztek, az egyes szektorok szereplőire lebontva. (**Kelemen Z.**, 2006)

Mint látható a definíciók egyes részletei eltérhetnek ugyan egymástól, de sok közös vonásuk is van. Amelyben mindannyian megegyeznek, hogy az ökoturizmus: természeti területekre irányul; hozzájárul a helyi értékek megőrzéséhez; minimalizálja a turisták negatív környezeti, kulturális és társadalmi hatásait; komplex fogalom, mely sokkal több a természetjárásnál, gyalogos turizmusnál. Az ökoturizmus magatartásforma és turisztikai szakág, amelynek alapja a környezettudatosság.

2.2.2. Az ökoturizmus fejlődésének rövid története Magyarországon

A szervezett természetjárás volt az ökoturizmus legrégebbi formája, ami már több mint 130 éves hazánkban. A természetjárás szakágainak, a gyalogos-, vízi-, kerékpáros-, barlangi-, természetvédelmi túrázásnak és a hegymászásnak sokan hódolnak országszerte hétvégenként a Magyar Természetbarát Szövetség segítségével.

Hazánkban az ökoturizmus tudatos fejlesztése a 90-es évek elején indult el. Itt szükséges megemlítenünk az úttörőszerepet is. Oktatása a 90-es évek közepén vette kezdetét. Az ökoturizmushoz kötődő infrastruktúra fejlesztésében meghatározó szerepe volt az 1992. évi útalap törvénynek, amelyben előírták, hogy az útalap hány százalékát kell kerékpárutak építésére fordítani. Mint már korábban említettem az ökoturizmus fogalmának meghatározásánál, 1996-ban tartották Magyarországon, Budapesten a Nemzetközi Naturexpo konferenciát, ahol meghatározásra került az

ökoturizmus fogalma. Mérföldkönek 1998. tekinthető az állami szervek részéről, mivel megalakult egy szakmai csoport, ami az ökoturizmus fejlesztésével foglalkozott. 1999. október 20-án létrejött a MATUR (Magyar Turisztikai Egyesület) ökoturizmus tagozata. Az első ökotúrákat szervező utazási irodák a 90-es évek második felében alakultak meg. Olyan vállalkozásokat hoztak létre, amelyek ökoturisztikai szolgáltatásokat is nyújtottak. Fontos itt megemlítenünk a túravezetés térhódítását. Sorra alakultak meg a nemzeti parkok, amit jól mutat, hogy a 80-as években csupán négy, később 2002-ben már tíz ilyen védett területe volt hazánknak. Szintén a 90-es évek második felétől az infrastruktúra fejlesztése ügyében a nemzeti parkok igazgatóságai is léptek. Megnyíltak az első látogatóközpontok, bemutatóhelyek is létesültek, valamint tanösvények épültek ki.

Aztán az új évezredben már problémák vetődtek fel a 90-es évek látványos fejlődése ellenére. Csökkentek az infrastrukturális fejlesztésekre szánt összegek, ezáltal megtorpantak az ökoturisztikai fejlesztések és az ökotúrákat szervező vállalkozások fejlődése is megállt. A legnagyobb gondot talán az jelentette, hogy nem született konkrét program az ökoturizmusra vonatkozóan, bár néhány törvényt, rendeletet hoztak a természeti értékeink védelmében.

Az Országos Idegenforgalmi Bizottság 2004. januárjában javasolta, hogy a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiához készüljön ökoturisztikai program is, ám ez a javaslat nem vezetett eredményre. Sajnos tovább romlott az ökoturizmus helyzete, meggyengült a szakmai háttér a Természetvédelmi és Vízügyi Minisztériumon belül is.

Mindezek ellenére előrelépések is történtek. Széleskörű szolgáltatásokkal, kiadványokkal és ökoturisztikai szakemberekkel is rendelkeztek már a nemzeti parkok igazgatóságai. Pozitív előrelépés volt, hogy az Európai Unió támogatásának köszönhetően jelentősen fejlődni tudtak az ökoturisztikai szolgáltatások. Ennek keretében kiemelkedő volt a ROP 1.1.-es (Regionális Operatív Program) intézkedés, amelynél nagyjából olyan projektek nyertek támogatást, amik az ökoturizmushoz kapcsolódtak, annak fejlesztésére irányultak. Több milliárdos fejlesztéseket terveztek a tíz nemzeti parkunkban. Fontos szerepe van a civil szervezeteknek, mivel szerepük megnő azokban az időszakokban, amikor az állami szerepvállalás meggyengül. Erre megfelelő példának szolgál a Nimfea Egyesület.

Összefoglalva a fentieket megállapítható, hogy az ökoturizmus hazánkban még igen csak fiatal cipőben jár, hiszen alig tizenöt-húsz éves múltat tekint vissza. A lehetőségeink megvannak, csak ki kell aknáznunk őket.

2.2.3. Az ökoturizmus jellemzői, formái, alapelvei

Az ökoturizmus olyan egyedülálló vonzerőn – attrakción - alapszik, mint a természet szépsége, gazdagsága, különlegessége, egyedi értékei. Ez a vonzerő rendkívüli figyelmet és törődést igényel.

„Az ökoturizmus főbb jellemzői a következők:

- *természeti vonzerőkön alapul;*
- *környezet-, természet-, kultúra-orientált;*
- *kis csoportlétszámú;*
- *résztevői számára környezeti, természetvédelmi ismeretterjesztést nyújt;*
- *tudatosan oktató- és informáló szerepe van;*
- *védi a veszélyeztetett természeti környezetet;*
- *csökkenti a szezonálisból fakadó hátrányokat;*
- *a résztvevők hozzájárulnak a természeti környezet állapotának megőrzéséhez,*
- *korlátozza a környezetbe kerülő szennyezést;*
- *hasznot hoz a helyi lakosság számára;*
- *hasznot hoz a természetvédelmi szervezet számára;*
- *elősegíti egy térség potenciális értékeinek komplex hasznosítását.”*

(<http://www.kvvm.hu/index.php?hid=255&pid=11&sid=11>)

Az ökoturizmus számos formát ölthet, hiszen több turisztikai termékhez kapcsolódik: gyógy turizmus, vallási turizmus, ifjúsági turizmus, lovas turizmus, vadászturizmus, falusi turizmus, kerékpáros turizmus, természetjáró turizmus, vízi turizmus, stb.

Az ökoturizmus alapelve, hogy a természet az emberiség közös kincse, a természeti értékek az emberiség közös örökségét jelentik és azokat meg kell őrizni mind a jelen, mind a jövő nemzedékei számára. Ezek az elvek a következők:

- a globális szemlélet elve,
- a holisztikus elv (rendszer szemlélet),
- a folyamat elv,
- a károsodások megelőzésének elve,
- az elővigyázatosság elve,
- a fenntartható természet és racionális tájhasználat elve,
- az elegendő méret elve,
- a használó fizet elv,
- a károsító többet fizet elv,

- a komplementer elv.

(Kárász I.,2006)

„Az ökoturizmussal foglalkozó szakemberek „TÍZPARANCSOLATA”

Az ökoturisztikai szakember:

I. Ismeri a környezetbarát tevékenység üzleti előnyeit.

II. Ismeri, betartja és betartatja a környezet- és természet védelmét és megőrzését célzó törvényeket.

III. Ismeri és igyekszik megismertetni széles körben hazánk természeti értékeit.

IV. Vezető, aki tudatosan és elkötelezetten törekszik a fenntartható fejlődés elvének megvalósítására.

V. Ismeri a környezetbarát gazdálkodás módszereit, bevezetésének fokozatait.

VI. Tudja, hogy a vendégeket magas színvonalon, de nem mindenáron kell kiszolgálnia.

VII. Tudja, hogy a természeti javak végesek, ezért elvből takarékoskodik.

VIII. Tudja, hogy a hulladék (szemét!) a civilizáció egyik legnagyobb problémája, ezért hulladékcsökkentő módon gazdálkodik.

IX. Elfogadja a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” alapelvet és annak szellemében él.

X. Tudja, hogy a környezetbarát viselkedés kialakításában nagyon fontos feladata van, ő egy tudatos környezet- és természetvédő!” (Kárász I., 2006)

2.2.4. Az ökoturizmus fejlesztése

Az ökoturizmus, mint fogalom, a mögötte megbúvó kínálat, lehetőségek és adottságok, valamint a vele járó feladatok megismerése, támogatása, tervezése, szervezése, mind a turizmus, mind az oktatás és a természetvédelem területén még nagyon kezdetleges. A feltételek megteremtése, szervezése, a természetvédelem és az oktatás, az ifjúságnevelés irányítóinak együttműködését, közös munkáját igényli.

Az ökoturizmus eredményes fejlesztésének alapja, a hosszú távra szóló stratégiai szemléletű tervezés. Sajátossága, hogy egyszerre több ágazat érdekeit is szolgálja, ebből következően összetett szakmai szempontrendszernek kell megfelelnie. Az érintett szakterületek szakmai és pénzügyi összefogása azért meghatározó, mert a hazai védett természeti területek ökoturisztikai fejlesztése, az előírt színvonalnak megfelelő kiépítések és programok biztosítása, csak egymást erősítő és koncentrált módon végrehajtott programok keretében valósíthatóak meg. (A természetvédelem ökoturisztikai koncepciója, 2005)

Az ökoturizmus megvalósításának stratégiája 12 fel nem cserélhető lépésből áll Kárász I. (2006) szerint.

Fel nem cserélhető lépesei a következők:

1. Az értékek teljes körűen fel kell mérni.
2. A védelem célját pontosan meg kell határozni.
3. A terhelhetőséget is szükséges meghatározni.
4. A meglevő, vagy tervezett turizmusformákat számba kell vételezni.
5. A turizmus-formák hatásvizsgálatát le kell folytatni.
6. A meglevő, vagy várható terheléseket meg kell határozni.
7. A védelmi cél figyelembevételével a lehetséges formákat kiválasztják.
8. A terhelések csökkentésére, megszüntetésére alkalmas eszköztárat kidolgozzák.
9. A turizmushoz kapcsolódó tájékoztató-oktató tevékenység eszköztárát is kidolgozzák.
10. Konkrét tervezés.
11. Természetkímélő kivitelezés, megvalósítás szükséges.
12. Folyamatos ellenőrzés.

„Az ökoturizmus fejlesztéséhez a következők szükségesek:

1. *A turizmuspolitika elő kell, hogy segítse az ökoturizmus elismerését és fejlesztéséhez az alapvető feltételek megteremtését.*
2. *Az ökoturizmus fejlesztésére külön stratégiát célszerű kidolgozni.*
3. *A turizmus fejlesztését ökológiai, gazdasági és társadalmi-kulturális szempontokat egyaránt figyelembe vevő integrált tervezésre kell alapozni.*

4. A tervek megvalósításához a következők szükségesek:

- *az erőforrások számbavétele és a szükséges védelem meghatározása;*
- *megfelelő jogi szabályozás a föld és a turisztikai erőforrások védelmére;*
- *gazdasági ösztönzők;*
- *megfelelő kompetenciával, valamint pénzügyi eszközökkel ellátott és szakismerettel rendelkező felelős intézmények;*
- *ellenőrzés;*
- *együttműködés valamennyi érdekelt között (magán- és közszektor, érdekvédelmi szervezetek, helyi lakosság);*
- *viselkedési szabályok kidolgozása a turisták és a turisztikai vállalatok dolgozói számára.*

5. Az ökoturizmust fogadó térségekben a helyi lakosságot be kell vonni a tervezésbe, a terv megvalósításába, a turisztikai tevékenységek ellenőrzésébe, és biztosítani kell, hogy az ökoturizmus bevételeiből megfelelő arányban részesedjen.

Ösztönözni kell az ökoturizmus elemzését és értékelését célzó tudományos kutatásokat”

2.2.5. Az ökoturizmus hatása

Az ökoturizmus a többi turizmusformához hasonlóan hatással van a gazdaságra, a társadalomra, a kultúrára és a környezetre is. A következőkben ezen hatásokra térek ki a dolgozatomban.

Környezeti hatások

Az ökoturizmus környezetre gyakorolt hatásai azt jelzik, hogy milyen mértékben, mennyire járul hozzá a környezetben, természetben végbemenő változásokhoz, segíti-e a természeti erőforrásaink (víz, talaj, levegő stb.) megőrzését, esetleg csökken általa a környezeti terhelés. A korábban letisztázott fogalmak alapján elmondható, hogy a turizmusnak ez a formája minimalizálja a környezeti hatásokat, ami több összetevőre is visszavezethető:

1. Az ökoturisták környezetkímélő szolgáltatásokat vesznek igénybe. Olyan szálláshelyeket választanak, ahol van szennyvíztisztítás, korszerű hulladék-megelőzés és -kezelés, jelentős a megújuló energiák hasznosítása is.
2. Helyi termékeket vásárolnak (biotermékek). Ezáltal csökkentik az áruszállítási igényeket, az ezzel járó környezeti károkat.
3. Környezetkímélő közlekedési eszközöket használnak utazásaik alkalmával. Előnyben részesítik a társasutazást, illetve a rendelkezésre álló helyi közlekedést: kerékpárt, hajót.
4. Bekapcsolódnak az értékmentő helyi programokba, részt vesznek a környezet- és műemlékvédelmi akciókban. Katalizálják a folyamatokat és másokat is rávesznek hasonló akciókra, adományozásra.
5. Hosszabb ideig tartózkodnak a célterületen. Így kevesebbet utaznak szabadidejükben, mérsékelve ezzel a közlekedésükből származó környezetszennyezést.
6. Nem csak a csúc szezonban jelennek meg. Ezáltal a környezetre gyakorolt terhelés időben jobban eloszlik.
7. Fejlesztése lassú, hosszú távú folyamat, így jobban lehet kontrollálni.
8. Napjainkban a természeti értékek iránt fokozódó érdeklődést látva, a kormányok az értékes természeti területeket nemzeti parkokká, vagy védett területekké nyilvánítják. Ezzel megóvják őket az intenzív mezőgazdaságtól, a fakitermeléstől és a bányászattól, megőrzik, kedvezőbb esetben gazdagítják a biodiverzitást.

9. Az ökoturizmushoz szükséges infrastruktúra fejlesztésével lehetővé válik, hogy a helyiek is használhassák azt. Mivel a beruházások a környezet védelmét is szolgálják, ezért a lakosság által a környezetre gyakorolt terhelést is csökkentik.
10. Nem növeli a célterület szennyezettségét, nem hagy hátra hulladékhegyeket, nem igényel tájat, települést felforgató beruházásokat, nem tapossa le a védett növényeket, nem üzi el a ritka állatfajokat, és nem indít el olyan folyamatokat, amelyek visszafordíthatatlanok, úgy a természetben, mint a helyi társadalomban. **(Országos turizmusfejlesztési stratégia, 2008)**

Társadalmi és kulturális hatások

Az ökoturizmus társadalomra és kultúrára gyakorolt hatása azt jelenti, hogy az ökoturizmus milyen mértékben, mennyire van befolyással, hogyan befolyásolja a helyi lakosok életminőségét, értékrendjét, az emberi kapcsolatokat, a helyi közösséget, azok hagyományait. Ezek a hatások leginkább pozitívak. Az ökoturisták és a tömegturisták között itt is kivehető a különbség. A fő eltérés a helyi lakosokhoz való viszonyulás, a helyi közösségbe való beilleszkedés. Az ökoturisták közvetlenebbek, mélyebb kapcsolatokat alakítanak ki a helyiekkel. Hozzájárulnak az életminőségük javításához. A lakosokra nem nehezedik nyomás a turisták miatt, nem kell hozzájuk igazodniuk. Nem jelenik meg a bűnözés, nincs zsúfolódás sem. Nincs hatással a helyi hagyományokra, az életstílusra, inkább segíti szokások, hagyományok életben maradását, felelevenítését.

Gazdasági hatások

Az ökoturizmus gazdaságra gyakorolt hatása azt jelezi, hogy a célterület gazdaságában milyen változásokat idézett elő. Szinte csak pozitív hatása van a gazdaságra. Számos a gazdaság fejlődését előidéző lehetőséget kínál, ha azt megfelelően hasznosítják. A gazdaság számára legjelentősebb a turistáktól származó bevétel. A bevételeket ráfordíthatják a védett természeti terület fejlesztésre. Fenntartható módon kell gondolkodni a fejlesztésben, mert csak így lehet az összhangot megteremteni az ember és a környezete között.

Az turizmus, egyben az ökoturizmus kedvező gazdasági hatásai **Puckó L.-Rátz T. (2005)** szerint:

- munkahelyteremtés,
- szolgáltatásbővülés,
- hagyományok, hagyományos tevékenységek támogatása,
- területfejlesztés,
- külső források bevonása,
- infrastruktúra fejlesztése,
- árbevétel növekedése,

- gazdaság szerkezeti változása,
- sokszorozódó hatás.

Az ökoturizmus legkiemelkedőbb hatása, hogy nem növekednek meg a termékek árai, az ingatlanok értékei, nem alakulnak ki a tömegturizmus által okozott negatív hatások folyamatai. A turizmusfüggőség rendkívüli károkat tud okozni azokon a területeken, melyek erősen támaszkodnak a tömegturizmus által megszerzett jövedelmekre, a szállodaturizmus által realizált profitra és munkaerő-szükségletre. **(Kelemen Z., 2006)**

A turisták a helyben megtermelt javakat fogyasztják (zöldség, gyümölcs, hús stb.), így az ebből befolyt bevétel is helyben marad, amit vissza tudnak forgatni. Az így megszerzett bevétel nem csak a termelő számára jelent kedvező hatást, hanem a helyi önkormányzat számára is. A termelők közvetlenül tudják termékeiket értékesíteni, a közszolgáltatások fejlesztésére lehetőség nyílik, ami visszahat az ökoturistára, hiszen a fejlesztések által nő az elégedettségük, az igénybe vehető szolgáltatások bővülnek. A befektetések hamar megtérülnek (kevésbé inputigényes), mivel ezek a turisták kevesebbrel is beérik, alacsony infrastruktúra is megfelel nekik, így a helyiek is be tudnak kapcsolódni a fejlesztésekbe (szálláshely kialakítás).

Mint már korábban említettem a környezetre gyakorolt hatásoknál, az ökoturisták hosszabb ideig tartózkodnak a célterületen, ezáltal több bevételt is eredményeznek. Azt is említettem, hogy az ökoturizmus időben jobban eloszlik, mint a tömegturizmus, tehát nem mondható szezonálisnak, így az évnek rövidebb szakaszában esnek el csak bevételtől.

3. VIZSGÁLAT ANYAGA ÉS MÓDSZERTANA

Dolgozatom elkészítéséhez primer és szekunder kutatást egyaránt folytattam.

Szekunder adatgyűjtést végeztem könyvtárakban (Georgikon Könyvtár - Keszthely, Könyvtár - Zalaszentgrót, József Attila Városi Könyvtár - Zalaegerszeg), KSH adatbázisban, Dötk Polgármesteri Hivatalánál.

Vizsgálataim végzésénél nagy előnyt jelentett az egyetemi tanulmányaim során szerzett tudásanyag, illetve ismereteim elmélyítésében nagy szerepet játszottak az általam tett helyszínbemjárások, a tapasztalatszerzés.

Primer kutatásom során a megfigyelés mellett SWOT-analízist, probléma-fát, cél-fát és két mélyinterjút készítettem Dötk polgármesterével, valamint a Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájközpont vezetőjével, aki egyben az Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért vezetője is. Valamint kérdőívet is szerkesztettem.

Mélyinterjú

A mélyinterjú olyan strukturálatlan, közvetlen, személyes interjú, amelyben egy magasan képzett kérdező beszélget egyetlen megkérdezetttel, azzal a céllal, hogy feltárja motivációit, nézeteit, attitűdjeit és érzéseit egy adott kérdés vonatkozásában (**Malhotra-Simon, 2009.**).

Ez az interjú a kvalitatív adatgyűjtés módszere. Mélyinterjú készítésére akkor van szükség, ha a megkérdezettek legmélyebb szintű érzelmeit, értékeit, értékeléseit kívánjuk megismerni, és ki akarjuk zárni a társas viselkedésből eredő hatásokat. A mélyinterjút képzett moderátor készíti az interjúvázlat alapján. Időtartama 30 perctől egy óra hosszáig terjedhet.

SWOT analízis

Egyetemi tanulmányaim alatt sokszor találkoztam a SWOT elemzés fogalmával. A SWOT egy angol mozaikszó, 4 szó kezdőbetűiből áll össze: **S**trengths – erősségek, **W**eaknesses – gyengeségek, **O**pportunities – lehetőségek, **T**hreats – veszélyek.

A SWOT elemzés magyar megfelelője a GYELV elemzés.

- Gyengeségek: belső tényezők: olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyás, hogy jobb legyen.
- Erősségek: belső tényezők: pozitív dolgok, amik jól működnek és lehet rá befolyás, hogy még jobban működjenek.
- Lehetőségek: külső tényezők: olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de kedvezőek, és rájuk építve kihasználhatjuk az erősségeinket.
- Veszélyek: külső tényezők: olyan korlátok, negatív tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, és csökkentik a siker esélyeit, kockázatot is jelentenek.

Az elemzés tárgya sok minden lehet, például: intézmény, szervezeti egység, egy adott régió, kistérség, projekt, program stb.. Készítésének célja minden esetben az, hogy a megvalósítandó cél szempontjából minősítsük a célkitűzés megvalósítójának pozícióját, illetve azon külső környezeti elemeket, amelyek közvetlenül vagy közvetve segítik, vagy akadályozzák a cél megvalósítását.

Probléma-fa

Az elemzési technikák között megkülönböztetett szereppel illetik a probléma-fa, mint az egyik leghatékonyabb, új vagy újszerűnek elfogadott probléma-elemzési módszert. Az elnevezés valóban új, de a módszer lényegét tekintve nem nevezhető újnak. Ismert, hogy a gazdasági elemzés folyamatában az egyik legfontosabb feladat az ok-okozati összefüggések feltárása. A vizsgált jelenség, tényállapot bekövetkezése a jelenséggel valamilyen kapcsolatba lévő elemek közötti ok-okozati, vagy sztochasztikus (valószínűségeen alapuló) összefüggések kölcsönhatására vezethető vissza. A jelenség,

tényállapot megszüntetése pedig csak a lehetséges közvetlen ok, okok ismeretében történhet. Az elnevezésben a probléma fogalom használata valóban találó és célszerű, mivel a probléma olyan általánosan értelmezhető fogalom, amelynek használatával kiküszöböljük azt, hogy a negatív helyzetet konkrétan megnevezzük. Az ok-okozati összefüggések értelmezése, az egyes tényezők további bontása okokra, egy hierarchikus rendszert, az ok-okozati összefüggések láncolatát eredményezi. Az ok-okozati összefüggések teljes feltárása révén eljutunk arra a szintre, amely szinten a definiált ok okozatként nem értelmezhető, azaz további okokra nem bontható. Ezt az okot elemi oknak nevezzük.

Cél-fa

A fő probléma egyértelmű azonosítása után fő célunkét fogalmazhatjuk meg, hogy a negatív tényállapotot megszüntessük. A probléma-fa egyértelművé teszi számunkra, hogy milyen okok, illetve azok milyen láncolata idézte elő a negatív helyzetet, állapotot. A negatív helyzet megszüntetése, azaz a kívánt állapot elérése, csak fokozatosan, a probléma-fán lépésről-lépésre haladva érhető el. Ez viszont nem jelent mást, mint a problémák célok formájában történő újrafogalmazását. Az ok-okozati összefüggéseket az eszközök és célok (eredmények) viszonya kell, hogy felváltsa, a probléma-fa hierarchiájának megfelelően. Végso soron, a problémák célokká való átkonvertálása útján juthatunk el a cél-fához. Azt mondhatjuk tehát, hogy a cél-fa a probléma-fa tükörképe lesz. A célok tehát ugyanúgy egymásra kell, hogy épüljenek a cél-fában, mint az okok a probléma-fában. Egy alsóbb szintű cél megvalósítása feltétele annak, hogy a felsőbb szinten megfogalmazott célkitűzések megvalósuljanak.

Kérdőív

Eddigi tanulmányaim alapján a kérdőívírásban vagy szóban feltett kérdések sorozata. Akkor alkalmazzuk, ha nagyszámú primer adatra van szükségünk, nem akarunk rá sokat költeni és az adatokat egyértelműen össze akarjuk hasonlítani. Sokféle helyzetben alkalmazható, kevésbé gyakorlott személy is lekérdezheti. A válaszok strukturáltak és viszonylag könnyen feldolgozhatóak. Az adatgyűjtés módszerei a következők: személyes megkérdezés, telefonos lekérdezés és elektronikus megkérdezés. A kérdések típusa lehet: nyílt kérdés, ami a vélemény szabad kifejtésére alkalmas és zárt kérdés, ami előre megadott válaszlehetőségeket ajánl fel.

4. A NAP KORONÁZTA ZALAI FALUCSKA – DÖTK

4.1. Dötk általános bemutatása

Földrajzi elhelyezkedése

Dötk a Nyugat-dunántúli régióban (2. kép), Zala megyében (3. kép), a Zalaszentgróti kistérségben helyezkedik el. A Zalai dombság szelíd lankái között bújik meg ez a 21 házból álló apró zsáktelepülés.

A Zala jobb partján, a Dötki patak mellett fekszik, egyben a kistérség legkisebb települése. A Zalaegerszeg-Sümeg úttól Pakodi elágazással mindössze 2 km-re fekszik. A 26 fős kisközség területe 1,72 km². Népsűrűsége 15,12 fő/km². A kicsi település lassú kihalásra ítélt életébe minőségi változást hozott az Ökorégió Alapítvány tevékenysége és az a vonzerő, amit a Tájközpont programjaival keltett események jelentenek. A település népszerű a külföldiek és nyugalomra vágyó városi családok körében, több lakóházat újjítottak fel eredeti formájában, hétvégi házzá átalakítva. A falu képe híven tükrözi a régi népi építészet szépségeit. A Dötki patakon létesített tavak a horgászok, a természet szerelmeseinek paradicsomává váltak. A közeli mesterséges tavak magántulajdonban vannak. A település kiemelkedő értéke a környezetében rejlik. Szőlőhegyek és erdők övezik. A térségben itt a Zala völgyében a legjobb a termőföld. Flórája és faunája jól reprezentálja a Zalai dombság élővilágát.

2. kép: Dötk elhelyezkedése

Forrás: saját szerkesztés

3. kép: Dötk Zala megyében

Forrás: saját szerkesztés

Demográfiai helyzetképe

Mint már említettem, a község lakóinak száma 26 fő, ebből 13 nő és 13 férfi (*Mellékletek/1. táblázat*). 1 fő (74 éves) van, aki a településen érvényes tartózkodási hellyel rendelkezik. 21 lakóház áll a faluban. 8 külföldi tulajdonú ingatlanal is rendelkeznek. A lakónépesség korösszetétele kedvező képet mutat, ami némi bizakodásra ad okot, mert a község nem sorolható az elöregedő települések közé. Gyermekek (0-18 éves) 4 fő, a 19-40 év közötti korosztályból 10 fő kerül ki, 41-60 év közötti 9 fő és a 60 év feletti korosztályból 4 fő él a településen.

A lakónépességének számának változását 1998 és 2008 között az *Mellékletek/2. ábra* szemlélteti. Látható, hogy a vizsgált időszakban a települése 3,8%-kal csökkent a lakónépesség száma. Ez az érték az országhoz és a Nyugat-dunántúli régióhoz képest magasabb, viszont a megyei és a kistérségihez viszonyítva alacsonyabb.

A *Mellékletek/3. ábra* az 1000 lakosra jutó odavándorlás és elvándorlás különbségét, azaz a vándorlási egyenleget mutatja be. A község vándorlási egyenlege erősen negatív képet láttat, közel azonos értékkel, mint a kistérség.

Foglalkoztatottsága, munkanélkülisége

Jelenleg a településen a foglalkoztatottság 95 %-os, ebből is következik, hogy a munkanélküliség 5 %-os. A foglalkoztatottak a környező nagyobb településekre járnak dolgozni.

A munkanélküliségi ráta alakulását a *Mellékletek/4. ábra* szemlélteti 2005 és 2010 között. Látható, hogy a település munkanélküliségi rátája 2007-ig meredeken növekedett 13,5 %-ra, majd 2008-ra lecsökkent 6,5 %-ra. Ezt követően azonban ismét meredek növekedés figyelhető meg. 2010-ben Dötk munkanélküliségi rátája 17 %-os volt, ami mind az országos, régiós, megyei és a kistérségi érték felett van jóval.

Közművel való ellátottsága, szociális és oktatási helyzete

Villany, ivóvíz és gáz is van a községben, azonban a szennyvízelvezetés nem megoldott. A településen szelektív hulladékgyűjtés folyik. A világhálóra való csatlakozás is megoldott.

A településen falugondnoki szolgálat működik. Az 1970-es évek elején megszűnt az iskola, a település lakosságának száma 200 főről 30 év alatt 30-ra csökken. A gyerekek a szomszédos településekre járnak óvodába és iskolába.

Uniós és hazai támogatások adatai

A községben 2004-2011. időszakban 5 projekt valósult meg, ebből 4 projekt Európai Unió támogatásból, 1 pedig hazai támogatásból. Ezen támogatásokat a *Mellékletek/2. táblázat*, *Mellékletek/3. táblázat*, *Mellékletek/4. táblázat* és a *Mellékletek/5. táblázat* mutatja be.

4.2. Ökorégió Alapítvány és a Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájközpont bemutatása

Az **Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért** (4. kép), mint zöld, civil szervezet 1998 év elején jött létre Zalaegerszegen. 2002-ben – a Tájközpont elkészültekor – az Ökorégió Alapítvány központját az erdőkkel, hullámos mezőkkel és patakkal övezett Dötkre helyezték át. Működési területük elsősorban, de nem kizárólagosan a Nyugat-dunántúli régió, e terület kistérségei, de vannak országos és nemzetközi programjaik is. A Nyugat-Pannon Ökoklaszter tagja.

4. kép: Ökorégió Alapítvány logója

Forrás: <http://www.okoalapitvany.hu/>

Az Alapítvány fő célja, hogy a környezetbarát és a fenntartható vidékfejlesztés elméletét a gyakorlatban is bemutassa. Célja a természet és a környezet védelme elsősorban, ezen belül az emberi

és az ember által előidézett hatások következtében veszélyeztetett élőlények, élőhelyek fennmaradásának elősegítése, a biodiverzitás megőrzése, a fenntartható területhasználat, a fenntartható környezeti forrástér használat, a fenntartható fejlődés elősegítése. A többi zöld civil szervezettől elsősorban abban különböznek, hogy ők ezt integráljuk a vidék és területfejlesztésbe, mert úgy gondolják, hogy ez így sokkal hatékonyabb, mint önmagában.

A tevékenységük középpontjában a biológiai sokféleség megőrzése, a fenntartható fejlődés, az ökológikus vidékfejlesztés elősegítése áll. A fenntartható fejlődés, a fenntartható vidékfejlődés/fejlesztés megvalósításához többek között olyan – tájanként megvalósuló – kristályosodási góccokra van szükség, amelyek a táj gazdálkodásával kapcsolatos innováció húzóereje, kisugárzó központjai lehetnek.

A **Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájéközpont**ot (5. kép) az Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért hozta létre és működteti a régió fenntartható, ökológikus fejlődése érdekében. Az Ökorégió Alapítvány tevékenységének gyakorlati és szellemi központja a Dötki Tájéközpont. Legfőbb célja a vidéki kistérségek, kistelepülések segítése, fejlődésük fenntarthatóvá tétele, értékeik megőrzése, környezetük javítása érdekében. A Tájéközpont általános célja és sikerének alapja az, hogy a kistérségi döntéshozókat, gazdálkodókat, a lakosságot rádöbbsentse arra: a környezeti-, a gazdasági- és a szociális érdekek szembeállítására nem szükségszerű, van másik út, ami a fenntartható fejlődés.

5. kép: Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájéközpont

Forrás: <http://turizmus.zalatermalvolgye.hu/node/293>

A Tájéközpont (370m²), mint bemutató ökoház a falu közepén áll, tájba illő, organikus, favázszerkezetes vályogtéglából, alacsony energiájú épület, melyben semmilyen környezet/egészségkárosító anyag nincs: agyagvakolat és túróval kevert mészfesték a falakon, lenolajjal és gyógynövénykivonatokkal kezelt fafelületek, a szigetelőanyag újrahasznosított papír. Az energiaellátást, fűtését és használati melegvíz ellátását megújuló energiaforrások kombinált használatával biztosítják. Egyrészt biomassa szolgál a faelgázosító kazánban történő elégetéssel hőforrássul a központi fűtéshez és a melegvíz előállításához. A tetőn elhelyezett 34m² napkollektor is a hőtermelést szolgálja. Nyári időszakban hőtároló tartályon keresztül a teljes használati melegvíz ellátást biztosítja a nap energiája, egész évben 80 %-ot, míg a faelgázosító kazán fűtéstámasztása biztosítja a 20%-ot. Káros égéstermék kibocsátása

mindössze 30 %-a a gázénak, tehát itt állandóan fehér színű a füst. 12m³ esővízgyűjtő-tisztító berendezésével az esővíz használatát is megoldja (mosógép, WC-öblítés, öntözés). A Tájközpont épülete 2006-ban megkapta az Év Faépítészeti Díját a régióban, mivel a népi hagyományokra épülő természetes anyagokat felhasználó építkezés egyik kiváló példája és egyben oktatási központként is működik.

Az épületben 22 főt befogadó szálláshely mellett két oktatástechnikailag jól felszerelt, organikus stílusú előadóterem várja a vendégeket. A Tájközpontban 4 db 4 ágyas szoba – közös szociális helyiségekkel –, és 2 db 3 ágyas apartman szoba – önálló szociális helyiségekkel – található. A két organikus stílusú előadó – a nagyobbik 50 fő, a kisebbik 20 fő befogadására alkalmas – oktatástechnikailag jól felszerelt, ezért alkalmas bármilyen előadás, rendezvény megtartására. A melegítőkonyha felszerelése is teljes, 50 főre lehet tálalni, rendezvények esetén a zalabéri Szent Antal Fogadó biztosítja a vendéglátást előzetes megegyezés szerint.

A Tájközpont legfőbb céljai és jellemzői:

- A legfőbb célja a vidéki kistérségek, kistelepülések segítése fejlődésük fenntarthatóvá tétele, értékeik megőrzése, környezetük javítása érdekében.
- Ökológiai szemléletű, a fenntarthatóság elveinek megfelelő, a specifikumokra, helyi sajátosságokra építő tájadekvát rendszerek létrehozása.
- A helyi tudás alkalmazása, erősítése a fenntartható fejlődés érdekében.
- Fenntartható, működő struktúrák létrehozása, melyek a gazdasági fenntarthatóság igényeit is kielégítik.
- Integrált, a vidék- és területfejlesztésbe ágyazott természet- és környezetvédelmi programok indítása, bemutatása.
- A természetvédelem, a mezőgazdaság és a turizmus összhangján alapuló fenntartható-ökológikus vidékfejlesztés megvalósítása, mely alkalmas a biológiai diverzifikáció megőrzésére; az ökológiai-szociális-gazdasági egyensúly megteremtésén alapulva, növeli a vidék helyi megtartó erejét, javítja állapotát; a népesség megtartása mellett a természeti és kultúrtáj megőrzését, környezetkímélő használatát helyezi a középpontba; a területhasználati- és művelésszerkezet átalakítására helyezi a hangsúlyt; alkalmassá teszi a térséget az Európai Unió csatlakozás jelentette kihívások adekvát fogadására, azaz az előnyök kihasználására, a hátrányok mérséklésére; az integráció mellett növeli a régió önállóságát, autonómiáját, mintául szolgálhat más kistérségek, régiók számára is.

A Tájközpont működése az alábbi területekre terjed ki:

- Oktatás-képzés-szemléletformálás
  - A fenntarthatóságot, az ökológikus vidékfejlesztést, az integrált természet- és környezetvédelmet szolgáló projektek gyakorlati bemutatása, megvalósítása.
  - Előadások, szemináriumok, képzések, bemutatók különböző témakörökben: fenntartható fejlődés, természet- és környezetvédelem, környezetgazdálkodás, agrárkörnyezetvédelem, ökológiai gazdálkodás, ökoturizmus, környezeti nevelés gyakorlati bemutatókkal.
  - Környezeti nevelés. Erdei iskolai programok (óvodától a középiskoláig), természet- és környezetvédelmi táborok.
  - Terep- és szakmai gyakorlatok középiskolásoknak és egyetemistáknak.
  - A Tájéközpont, mint Regionális Ökoturizmus Központ kialakítása.
- Gyakorlati bemutatók
  - A Tájéközponttól indul egy 10 állomásos ökológiai-környezetgazdálkodási tanösvény, mely a környék élővilágát és a Tájéközpont környezetgazdálkodási tevékenységét hivatott bemutatni.
  - Szintén a Tájéközponttól indul egy másik 10 állomásos tanösvény a „borút-tanösvény”, mely hagyományos borászattal, szőlészettel, tájgazdálkodással ismerteti meg az érdeklődőket.
  - A Tájéközponthoz kapcsolódó környezetgazdálkodási bemutatók: napkollektoros gyümölcsaszaló, komposztáló, extenzív gyümölcsfajta gyűjtemény.
  - 200 éves zsupp pince, a „borút-ösvény” fontos állomása és a kapcsolódó agrárkörnyezetvédelmi bemutató (extenzív levendulás, tájfajtakból álló extenzív gyümölcsös).
  - Ökoépítészet: a Tájéközpont épülete, mint bemutató ökoház.
  - Öko-környezettechnológiák bemutatópark a Tájéközpont mögött.
- Szaktanácsadás, tervezés
  - Környezeti tanácsadás (az Alapítvány az Ökoházban működteti a Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózatahoz tartozó Zala megyei irodát – KÖTHÁLÓ).
  - Természet- és környezetvédelmi állapotfelmérések, hatástanulmányok, döntés-előkészítő tanulmányok, kezelési tervek.

- Szaktanácsadás, szakértői tevékenység: környezet- és természetvédelem, környezetgazdálkodás, vidékfejlesztés, agrárkörnyezetvédelem, ökokörnyezet-technológiák, környezeti nevelés.
- Környezetvédelmi programok, hulladékgazdálkodási-, zöldfelület-gazdálkodási-, agrárkörnyezetvédelmi-, környezetgazdálkodási programok, helyi és térségi ökológikus fejlesztési tervek készítése.
- Javaslat a természetközeli szennyvíztisztítás és megújuló energiaforrások terén alkalmas tervezőkre, lebonyolítókra, kivitelezőkre.
- Pályázatírás és projektmenedzselés.
- Területkezelés és gazdálkodás
  - Bemutató biogazdaság és biogazdálkodói hálózat kialakítása.
  - Extenzív gyümölcsészet, gyümölcsfeldolgozó kisüzem (aszalványok, lekvár).
  - Extenzív rétgazdálkodás a Zala folyó revitalizációs programjához kötötten a pakodi modellterületen.
- Kutatás-fejlesztés
  - Biológiai sokféleség megőrzése: élőhelyrevitalizációs és területkezelési programok megalapozása.
  - Komplex vízgyűjtővédelem: Zala-völgy komplex revitalizációs programja.

Fontosabb programcsomagok:

- Biológiai sokféleség megőrzése (természetvédelem, programok, bioszféra rezervátum, ökológiai hálózat).
- Komplex vízgyűjtővédelem (Zala-völgy komplex revitalizációs programja a pakodi modellterületen).
- Agrárkörnyezetvédelem
- Ökológiai erdőgazdálkodás és élőhelyfejlesztés vadgazdálkodás.
- Ökoturisztikai és a falusi turizmushoz kapcsolódó programok.
- Ökoépítészet.
- Öko-környezettechnológiák (megújuló energiaforrások, természetközeli szennyvíztisztítás, eső- és szürkevízhasznosítás, komposztálás).
- Dötk – ökofalu (autnóm ökofalu, mint működő modell).
- MODELLTÁR – fenntartható fejlődés modellkezdemenyezések tárháza (interaktív adatbázis a régióban fellelhető kezdeményezésekről).

4.3. Dötk turisztikai szempontú bemutatása

Dötk, ahogy már korábban említett, a Zalaszentgróti kistérség legkisebb települése. Ahhoz, hogy komplex képet kapjunk a zsáktelepülés helyzetéről, lehetőségeiről, turizmusáról, ökoturizmusáról, úgy gondolom, ki kell térnünk néhány gondolat erejéig a térség turizmusára is.

4.3.1. A térség turizmusa

A térség jó turisztikai adottságú terület, rendelkezik különleges vonzerőkkel, azonban nem igazán ismert a turisztikai piacon. Turizmus szempontjából a térség lehetőségeit a falusias jelleg, az apró falvak, a természet közelsége, a mezőgazdasági háttér határozzák meg, valamint a termálvizek.

A térségben szinte minden turizmusforma megtalálható.

Turizmusformák

- Egészségturizmus (gyógy és wellness): Kehida Thermal Gyógy és Élményfürdő, Szent Gróth Termálfürdő.
- Ökoturizmus: Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájéközpont, Balaton-felvidéki Nemzeti park, tanösvények, megújulóenergia-út.
- Bor, gasztronómia: Pakod, Zalabér, Zalaszentgrót borosgazdái, borkóstolási lehetőség, Zalai Borút Egyesület tevékenysége.
- Lovasturizmus: 6 turizmust szolgáló lovas tanya, lovaspanzió – Szentmihály pusztai lovastanya.
- Kerékpáros és viziturizmus nem jellemző a térségben.
- Horgászturizmus: 4 jelentős horgászto és a Zala folyó.
- Vadászat: jól működő vadásztársaságok.
- Természetjárás: Zalaszentgróti Természetbarát Egyesület szervezésében.
- Ifjúsági turizmus: dötki, döbröcei erdei iskolák.
- Rendezvények, fesztiválok – Nem rendelkezünk regionális hatású fesztivállal, Vásárfesztivál és borünnep Zalaszentgróton.

A térség turisztikai pozíciót meghatározzák a közelebbi és távolabbi környezetük lehetőségei.

- A Balaton közelsége, fürdési lehetőségeivel.
- Keszthely kulturális vonzereje.
- Hévíz, Kehidakustány és Zalaszentgrót termálfürdői.
- Zalacsány, Dötk és a Szajki tavak fürdési és horgászási lehetősége.

- A Sümegi Vár történelmi hagyományai.

4.3.2. Dötk ökoturizmusa

A jellemzést a Tájközpont vezetőjével és az Ökorégió Alapítvány elnökével készített interjúm alapján végeztem.

Dötk és közvetlen térsége a Zala folyó vízgyűjtő területe a Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatóságának hatáskörébe tartozik. A térség ökológiai szempontból kitűnő terület, amelyre jól építhető az ökoturizmus. A lehetőségek adottak és kedvezőek a falusi turizmus, agroturizmus, kerékpáros turizmus és borturizmus kialakítására is.

A település már megjelenésében is tükrözi az ökológikus filozófiát, amit a számos látnivaló és nevezetesség támaszt alá. Dötkön minden élőhelytípus fellelhető (biológiai sokféleség, diverz élőhely), a népi építészet elemei megvannak és a hagyományos gazdálkodási módok is.

Megközelíthetőség szempontjából is nagyon kedvező a fekvése, ha az ökoturizmust vesszük alapul. Dötkön átmenő forgalom nem közlekedik, mivel zsáktelepülés, nem halad át rajta főút és egyéb nagyobb rendű út sem, valamint a közelében a jövőben sem épül majd autópálya. Ezen szempontok az Alapítvány és a Tájközpont által képviselt elvekhez kapcsolódnak szorosan.

Tudni kell, hogy az Alapítvány nem gazdasági tevékenységet folytat gazdasági vállalkozásként. Az ökoturizmus direktbe nem létezik a településen, bár az Alapítvány tevékenysége minden ágon kapcsolódik az ökoturizmushoz. A fenntarthatóságra fűznek fel mindent. Marketing tevékenységet sem folytatnak, látogatóik általában más korábbi látogatóktól hallanak a Tájközpontról, rendezvényekről, programokról. Honlapot nem üzemeltetnek, összefoglaló turisztikai kiadványuk sincs.

Programjaik, szolgáltatásai minden korosztály igénybe veheti az óvodásoktól a nyugdíjasokig, egyénileg vagy akár csoportosan is. Célcsoportonként külön programokat állítottak össze. Például: háziasszonyoknak és a szociálisan hátrányos helyzetűeknek a zöld háztartásvezetés program, Erdei Iskola program óvodásoktól a középiskolásokig. A zöld háztartásvezetés program éves szinten körülbelül 500 háziasszonyt vonz a Tájközpontba.

2007-ig elmondható, hogy az Alapítványnál 8 alkalmazott végzett munkát, mára ez 2-3 főre csökkent. 2007-ig minden rendezvényük, programjuk teltházas volt, kapacitásaik túlon túl is ki voltak használva. Aztán jött a gazdasági válság és érezhető, tapasztalható átalakulások zajlottak le, mentek végbe. 2011-ig pangás volt, az idei évben már lassú mozgás vehető észre, azonban úgy vélik, hogy a nagy, teltházas rendezvények már nem jönnek vissza.

Ha sok éves átlagot vesszük figyelembe (2002-től, mivel ekkor épült meg a Tájéközpont) a látogatottság 500-2000 fő közöttire tehető. 2006-os év kiemelkedő volt a mintegy 4000 fős látogatottsággal, amihez a kapacitásaik is kevésnek bizonyultak. Az idei évben 1500 fő látogatót fogadtak.

A Tájéközpont egész évben várja a látogatókat, látogatói csoportokat, 22 fő elszállásolását tudják itt biztosítani. Az Erdei Iskola épülete fűtési problémák miatt csak április és szeptember között működik, ahol 20 fő felnőtt vagy 30 fő gyerek szállását teszik lehetővé. Összességében elmondható, hogy a kihasználtsága így 20-30 %-os, havonta 2-3 csoporttal. Itt azonban fontos megjegyezni, hogy nem céljuk az állandó, teltházas kihasználtság, mert más programjaik is vannak, amikkel ezáltal tudnak foglalkozni. Itt a szakmai programokra kell elsősorban gondolni, amiket fontosnak tartanak.

A hosszabb ideig itt tartózkodók ellátása ökológikus módon történik. Azonban ez néha nehéz megvalósítani, mivel az Erdei Iskolánál cél, hogy minél olcsóbb legyen az ellátás. A teljes bioellátás is megoldják, ha van rá igény. A termékeket helyi eladóktól szerzik be. Jelenleg a településen egy házaspár is foglalkozik biogazdálkodással. Vannak azonban olyan dolgok is, amikkel kapcsolatban rákényszerülnek az engedélyre, de megpróbálják elveiket, nézeteiket mindig szem előtt tartani és betartatni. Amiből egyáltalán nem engednek, hogy csak az ásványvíz lehet palackos, amit fogyasztanak, semmilyen cukrozott üdítőitalt nem fogyaszthatnak a látogatóik. Rostos gyümölcsle fogyasztása megengedett, de itt is vannak kikötéseik, mint például csak 100%-os gyümölcstartalmú lehet a lé és kizárólag tartósítószer-mentes. Úgy vélik, ha elveiktől eltérnek, tehát ha az ellátás nem ilyen formája valósul meg hitelességüket veszti ezáltal. Ez az ökoturizmus egyik kényes pontja.

A 26 fős lakosság miatt mondhatnák, hogy majdnem mindegy az ő hozzáállásuk, de nem így van. Vegyes a fogadtatás, vannak problémák, mint minden közösségben.

A külföldi turisták, látogatók ritkán térnek be spontán, inkább a szervezett programokon vesznek részt. Az összes látogatók $\frac{1}{4}$ részét teszik ki.

4.3.2.1. További nevezetességek

Ki gondolná erről a kis zalai 26 fős zsáktelepülésről, hogy mennyi rejtett és kevésbé rejtett látnivalóval, nevezetességgel várja a környékre látogató turistákat. A következőkben ezekre szeretnék kitérni részletesebben:

- Öko-környezettechnológiák Bemutató Park és tanösvény;
- Dötki Madárlátta Erdei Iskola;
- Noé Borház;
- Zsupp-pince;

- Tájgazdálkodási tanösvény;
- Nemzetközi Megújuló Energia Út állomáshely;
- Napkorona Bajnok;
- Római katolikus templom;
- Halastavak.

A Tájéközponttal szomszédos épület a **faluház**, egy sátoztetős épület, mely a tájéközpont programjainak, bemutatóinak, kézműves foglalkozásainak is helyszínül szolgál.

A Tájéközpont **Öko-Környezettechnológiák Bemutató Parkja** egy 15 állomásból és modellekből álló tanösvény, mely egyrészt a fenntarthatóságot szolgáló öko-környezettechnológiák (megújuló energiaforrások, eső- és szürkevíz-hasznosítás, komposztálás, természetközeli szennyvíztisztítás) alkalmazását kívánja bemutatni, másrészt azon globális környezeti problémákra hívja a figyelmet fel, melyeket az öko-környezettechnológiák alkalmazásával mérsékelhetünk. Részei: egy bemutató táblarendszer (témája a fenntarthatóság, megújuló energiák), működő környezettechnológiai eszközök vagy ezek makettjei, modelljei szabadon vagy nyitott szín alatt elhelyezve.

Nemzetközi Megújuló Energia Út állomáshely egy osztrák-szlovén-magyar közös tematikus hálózat. Magyarországon egyelőre 6 helyszíne van. A Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájéközpont az ökoház épület és a bioszolár energiaellátó rendszere jogán kapta meg a lehetőséget, hogy a tagja legyen.

Zsupp-pince és **tájgazdálkodási tanösvény**: 200 éves felújított zsuppos pince, mint Tájház a hozzátartozó 7 bemutató állomással a hagyományos szőlő- és gyümölcsfajták, a hagyományos szőlészet-gyümölcészet és a népi építészet bemutatására szolgál. Itt helyett kapott egy hagyományos kemence és aszaló is.

A **Dötki Madárlátta Erdei Iskola** (6. kép) a Tájéközpont szerves egysége: egy régi épület, mely organikus-ökologikus módon lett felújítva. Az Alapítvány összefogva az önkormányzattal 2005-ben felújította a falu tulajdonában lévő „**kanásházat**”, mely az utóbbi 10 évben már 8 férőhelyes ifjúsági szálláshelyként működött. Jelenleg 20 fő felnőtt vagy 30 fő gyerek elszállásolását tudják itt biztosítani. Ezt az ifjúsági szálláshelyet az Ökorégió Alapítvány működteti elsősorban erdei iskolai programja keretében.

Az erdei iskolában James Lovelock üzenetét kívánják közvetíteni: „*Nem a Föld sérülékeny, hanem mi magunk. A természet az általunk előidézeteknél sokkal nagyobb katasztrófát is átvészelt már. A tevékenységünkkel nem pusztíthatjuk el a természetet, de magunkat annál inkább.*” Egész évben önálló programmal várja a fiatalokat.

6. kép: Dötki Madárlátta Erdei Iskola épülete

Forrás: saját készítésű fotó

2007-ben a Zalai Borút Egyesület pályázati források igénybevételével megvásárolt Pethőmihályfán egy 200 éves, rossz állapotban lévő boronapincét. E pincét elbontották, majd Dötkön újraépítették. Jelenleg a **Noé Borház** (7. kép) tájházként üzemel, mely a hagyományos, zalai szőlőhegyi építészetet mutatja be. A hagyományos borászati eszközökkel felszerelt borház előzetes bejelentkezés után megtekinthető. Szintén megtekinthető a borház körül elterülő 1100 többől álló őshonos, magyar fajtájú szőlő génállomány. A borházban borkóstolókat 25-30 főig szerveznek.

7. kép: Noé Borház

Forrás: saját készítésű fotó

A **római katolikus templom** (8. kép), mely egy átalakított családi ház vörös bazalt toronnyal, érdekessége még, hogy a zalaegerszegi kórház felszámolt kápolnájából hozták ki Dötkre a Jézus szíve oltárát.

8. kép: Dötki templom

Forrás: saját készítésű fotó

2011. május 4-én 148 résztvevő magyar település közül hirdették ki az országban az első napenergiát népszerűsítő verseny, a **Napkorona Bajnokság (9. kép)** győztesét.

9. kép: Napkorona Bajnok települést jelező tábla

Forrás: saját készítésű fotó

A versenyben az önkormányzatoknak minél teljesebben fel kellett mérniük, hogy mennyi napkollektor és napelem üzemel településükön, hogy kiderüljön hol élnek leginkább a napenergia nyújtotta lehetőségekkel. Mind hőhasznosítást lehetővé tevő napkollektorok, mind áramtermelő napelemek számításba vehetőek voltak. A beküldött adatok alapján a települések lakosságszámának figyelembe vételével minden résztvevő település pontszámot kapott. Lakosságszám szerint három kategóriában - ötezer fő alatt, öt- és ötvenezer fő között, illetve ötvenezer fő fölött - versenyezhettek a települések a bronz, ezüst és arany díjakért. A díjazottak a település határába kitehető táblát is kaptak a kitüntetésről. Dötk az ötezer fő alatti település kategória arany díját kapta. Elsősorban annak köszönheti az előkelő 0,6 m² egy főre jutó napkollektor felületet, hogy a zsákfaluban létesült Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájékozpont többek között 34 m²-nyi napkollektor kapacitással mutat példát a fenntartható környezettechnológiák alkalmazására.

4.4. Kérdőív

Kutatásom során készítettem egy internetes felmérést. Az általam összeállított kérdőívet és annak eredményeit a *Melléletek/Kérdőív eredmények összefoglalása* címszó alatt mutatom be teljes részletezettséggel.

Kérdőívemben 9 kérdést fogalmaztam meg a vizsgált településsel kapcsolatban. A kitöltők statisztikai adatai a következők: a válaszadók létszáma 24 fő; ebből 7 férfi és 17 nő volt; életkoruk átlaga pedig 31,2 év. A felmérés országos szintű volt és bárki kitölthette. A kitöltők között szerepelt zalaegerszegi, egervári, alsónemesapáti, zalaszentlászlói, gellénházai zalaszentgróti, drávagárdonyi, baki és keszthelyi is.

Az eredményekből kiderül, hogy mind a 24 válaszadó hallott már a településről és ebből 17 fő járt is már a településen. A válaszadók kicsivel több, mint 70 %-a, akik már jártak a településen, viszont csak csupán néhány órát tartózkodtak a faluban, ebből 2-en egy egész napot töltöttek el itt és egy fő, aki egy hétnél is hosszabb időt. Arra a kérdésre, hogy Dötk mely nevezetességeiről, látnivalóiról hallottak, illetve esetleg melyeket ismernek is, a 24 kitöltő közül a legtöbben ezeket a válaszokat adták: Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájékoztatópont; Halas tavak. A legritkábban pedig ezt a választ adták: Nemzetközi Megújuló Energia Út állomáshely. Tehát a válaszadók nagy része a Tájékoztatópontról és a tavakról hallottak, esetleg ismerik is. Hogy milyen hírforrásból értesültek a településről a legtöbben azt a választ adták, hogy barátától, ismerőstől, rokontól, de itt még meg kell említeni az internetes hírforrást és az újságot is. A zsáktelepülés elérhetőségét, megközelíthetőségét a közlekedés szempontjából vizsgálva 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1-es nagyon rossz elérhetőséget jelentett, az 5-ös pedig nagyon jót, a kitöltők 2,88-as átlagra, azaz közepesre értékelték. A közeljövőben 6 fő tervezi, hogy látogatást tesz a településre, 13-an a talán választ adták és 5-en nemlegesen feleltek.

Kérdőíves felmérésben feltettem még 2 kérdést, amiből az egyik az ökoturizmushoz, a másik a fenntarthatósághoz, a fenntartható fejlődéshez kapcsolódik. Véleményük a fenntarthatóságról, fenntartható fejlődésről az volt, hogy szükségszerű, megfontolandó és elgondolkodtató. Hogy az ökoturizmust a többi turizmusformával szemben előnyben részesítik-e, 1-től 5-ig terjedő skálán értékelhették. Az 1-esnek egyáltalán nem részesítik előnyben volt a jelentése, míg az 5-ösnek az, hogy teljes mértékben előnyben részesítik. Eredményként 3,46-os átlagérték jött ki. Véleményem szerint ez közel jó értéknek számít.

4.5. Interjúk

Munkám során mélyinterjút készítettem azzal a két általam fontosnak vélt személlyel, akik kutatásomban segítségemre voltak, valamint a település mindennapi életében is meghatározó szerepet töltenek be. Célom az volt, hogy rálátást kapjak Dötk jelenlegi és jövőbeni helyzetére, fejlesztési lehetőségeire a fenntarthatóság figyelembevételével, kiemelt szerepet szánva az ökoturizmusnak.

Első interjúalanyom **Boda Istvánné**, Dötk polgármesterasszonya volt.

Kérdések:

1. Milyennek ítéli meg a település jelenlegi általános helyzetét?

Figyelemmel arra, hogy kis lakosságszámú község, ill. zsáktelepülés, igyekszik a Képviselőtestület megragadni a pályázat adta lehetőségeket, és fejlesztéseket végrehajtani a faluban.

2. Mit tart a településen a legégetőbb problémának?

A településen a legégetőbb problémának a szennyvízhálózat kiépítését tartja.

3. Miben látja a település erősségét és lehetőségeit?

Erősségként és lehetőségként a falusi turizmus, valamint az erdei iskolát említette meg.

4. Hogyan vélekedik a település jövőjéről?

Igyekszünk a települést vonzóvá tenni különböző programokkal, hogy a fiatal generáció is kedvet kapjon a letelepedéshez, és minél többen megismerjék a község előnyös adottságait.

Második interjúalanyom **Kocsis Anikó** volt, aki a Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájközpont, valamint az Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért vezetője is egy személyben.

Kérdések:

1. Miért éppen Dötkre esett a választás?

A helyszín kiválasztásánál egyik legfőbb szempont volt, hogy a település megjelenésében is tükrözze az ökológikus filozófiát, a másik szempont pedig a megközelíthetőség volt. Ezt olyan szempontból érti, hogy a településen átmenő forgalom ne közlekedjen, ne haladjon át rajta főút és egyéb nagyobb rendű út sem, valamint a közelében a jövőben se épüljön autópálya. Dötkön minden élőhelytípus fellelhető (biológiai sokféleség, diverz élőhely), a népi építészet elemei megvannak és a hagyományos gazdálkodási módok is.

2. Hogyan érvényesül az ökoturizmus?

Tudni kell, hogy nem gazdasági tevékenységet folytatnak gazdasági vállalkozásként. Az ökoturizmus direktbe nem létezik, bár tevékenységük minden ágon kapcsolódik az ökoturizmushoz. A fenntarthatóságra fűznek fel mindent.

3. Mely célcsoportokat célozták meg?

Programjaik, szolgáltatásai minden korosztály igénybe veheti az óvodásoktól a nyugdíjasokig, egyénileg vagy akár csoportosan is. Célcsoportonként külön programokat állítottak össze. Például: háziasszonyoknak és a szociálisan hátrányos helyzetűeknek a zöld háztartásvezetés program, Erdei Iskola program óvodásoktól a középiskolásokig stb.. A zöld háztartásvezetés program éves szinten körülbelül 500 háziasszonyt vonz a Tájközpontba.

4. Az utóbbi években hogyan alakult a látogatottság, az épületek kihasználtsága?

2007-ig elmondható, hogy az Alapítványnál 8 alkalmazott végzett munkát, mára ez 2-3 főre csökkent. 2007-ig minden rendezvényük, programjuk teltházas volt, kapacitásaik túlon túl is ki voltak használva. Aztán jött a gazdasági válság és érezhető, tapasztalható átalakulások zajlottak le, mentek végbe. 2011-ig pangás volt, az idei évben már lassú mozgás vehető észre, azonban úgy véli, hogy a nagy, teltházas rendezvények már nem jönnek vissza.

Ha sok éves átlagot veszi figyelembe (2002-től, mivel ekkor épült meg a Tájéközpont) a látogatottság 500-2000 fő közöttire tehető. 2006-os év kiemelkedő volt a mintegy 4000 fős látogatottsággal, amihez a kapacitásaik is kevésnek bizonyultak. Az idei évben 1500 fő látogatót fogadtak.

A Tájéközpont egész évben várja a látogatókat, látogatói csoportokat, 22 fő elszállásolását tudják itt biztosítani. Az Erdei Iskola épülete fűtési problémák miatt csak április és szeptember között működik, ahol 20 fő felnőtt vagy 30 fő gyerek szállását teszik lehetővé. Összességében elmondható, hogy a kihasználtsága így 20-30 %-os, havonta 2-3 csoporttal. Itt azonban fontos megjegyezni, hogy nem céljuk az állandó, telt házas kihasználtság, mert más programjaik is vannak, amikkel ezáltal tudnak foglalkozni.

5. A külföldi turisták, látogatók részéről milyen mértékű az érdeklődés?

A külföldi turisták, látogatók ritkán térnek be spontán, inkább a szervezett programokon vesznek részt. Az összes látogatók $\frac{1}{4}$ részét teszik ki.

6. Milyen a lakosság hozzáállása a Tájéközponthoz, látogatókhoz és az elvekhez, amiket képviselnek?

A 26 fős lakosság miatt mondhatnák, hogy majdnem mindegy, de nem így van. Vegyes a fogadtatás, vannak problémák, mint minden közösségben.

7. Mit tart jelenleg a legfőbb problémának?

Mint manapság mindenhol, náluk is az anyagi források hiánya a legfőbb gond, akadályozó probléma. Alapítványi formában kezdték meg tevékenységüket, jelenleg folyamatban van nonprofit kft.-vé való átalakulásuk. Forgótőke hiánnyal küzdenek, hitelt nem kapnak. Igyekeznek megteremteni a megfelelő gazdálkodási hátteret és a szükséges forgótőkét zavartalan működésükhöz.

8. Milyen fejlesztéseket terveznek a jövőben?

Szeretnék a Tájéközpont és az Erdei Iskola épületét is autonóm házakká fejleszteni. Mivel változott a világ az elmúlt 10 évben, az épületek komfortszintjét is tervezik növelni. A Tájéközponthoz 2 ágyas szobákat terveznek építeni. A Tájéközpont mögötti dombtetőre naperőművet akarnak felállítani, ami nemcsak a Tájéközpont energiaellátását biztosítaná teljesen, hanem értékesítenék is, amiből bevételük származna, amit a további fejlesztésekbe, programokba forgatnának vissza. A bemutatókat is fejlesztenék, gondolva itt a 2 tanösvényre is. Szeretnék egy biokertet és gyógynövénykertet létrehozni, valamint a későbbiekben egy biogazdaságot, ami a látogatók ellátását szolgálná, valamint bemutató

biogazdaságként is funkcionálna. A településen jelenleg egy házaspár foglalkozik biogazdálkodással.

Programok tekintetében az Erdei Iskola keretében felnőtteknek terveznek ökotúrákat. Szerveznének elit képzéseket gazdag háziasszonyoknak, aminek bevételéből tudnának a szegényebb, szociálisan hátrányos helyzetűeknek is képzéseket szervezni.

9. Milyenek a pályázati lehetőségek?

A pályázati lehetőségek korlátozottak és rendkívül elhúzódnak. Korábban több pályázati támogatást lehetett igénybe venni, mára azonban elfogyott az Európai Unió támogatás keretösszege.

10. Milyen főbb szervezetekkel állnak kapcsolatban?

Mind számos külföldi, mind számos hazai szervezettel állnak többé-kevésbé szorosabb kapcsolatban, a Nemzetközi Ökoturisztikai Szövetségtől a Greenpeace-ig, a hazai megújuló energia klasztereken keresztül a szakmai szervezetekig.

4.6. SWOT-elemzés

Kutatásaimat SWOT-elemzéssel (6. táblázat) folytatom. Elemzésem tárgya Dötk. Készítésének célja, hogy a megvalósítandó cél szempontjából minősítsem a célkitűzés megvalósítójának pozícióját, illetve azon külső környezeti elemeket, amelyek közvetlenül vagy közvetve segítik, vagy akadályozzák a cél megvalósítását.

6. táblázat: SWOT-elemzés

Erősségek	Gyengeségek
nagy kiterjedésű, érintetlen természeti helyek (diverz élőhely)	szezonalitás
pozitív imázs (értékek, elvek képviselete)	lakossággal való gyenge együttműködés
újszerű megközelítés a helyi gazdaság- és turizmus-szervezésben, fejlesztésben	környező településeken minimális turisztikai vonzerő és szolgáltatás
változatos programkínálat	turisztikai termékkínálat összehangolatlansága
oktatás, képzés a turisztikai kínálatban	komplex turisztikai program hiánya
szőlészeti-borászati tevékenység komoly hagyománya	bizonyos termékkínálat hiányzik
konferenciák, szemináriumok lebonyolítására alkalmas épületek (több napos)	kiépítetlen szennyvízhálózat
nemzetközi, hazai együttműködések	anyagi források hiánya
zsáktelepülés	nincs direkt turizmus, ökoturizmus
kisforgalmú utak, csendes környezet	marketing tevékenység hiánya
célcsoportonkénti programkínálat	„elavult” komfortszint
Lehetőségek	Veszélyek
környezettudatosság előtérbe kerülése	tömegturizmus terjedése
pályázati lehetőségek és források kihasználása	település elnéptelenedése, lassú kihalása
nemzetközi együttműködések további szorgalmazása	társadalom nem ismeri fel a természeti értékek fontosságát

helyi gazdaság fejlesztése (őko, biogazdálkodás)	nő a társ.-i nyomás az érintetlen természeti területek termelésbe vonására, beépítésére
növekvő érdeklődés a vidéki életforma iránt, természet iránt	környezeti terhelés és a környezetszennyezés növekedése
borturizmus	verseny kialakulása, kiéleződése
ökoturizmus	jogszabályi környezet negatív változásai
falusi turizmus	állami támogatások csökkenése
horgászturizmus	kereslet csökkenése
ökopolc elhelyezése	fejlesztések elmaradása
agroturizmus	lakossági együttműködés elmaradása
növekvő érdeklődés a hagyományos gazdálkodás és helyi termékek iránt	
komplex turisztikai programcsomagok kialakítása	
honlap létrehozása	
logó megalkotása	
turisztikai térkép megtervezése	
állatsimogató kialakítása	
ökofaluvá válás, alakulás; autonóm épületek	
erdei iskola	
naperőmű	
elit képzések	
Tájközpont épületének bővítése	
kalandpark	
szervezeti forma váltás	

Forrás: saját készítés

Erősségek

Dötk egy zsáktelepülés, csendes környezetben, csekély forgalmú úttal, ami az ökoturizmus szempontjából kiváltképpen is meghatározó. Nagy kiterjedésű, érintetlen természeti helyekkel övezett diverz élőhely. A szőlészeti-borászati tevékenységnek komoly hagyományai vannak (Noé Borház, Zsupp-pince). A Tájközpont és az azt működtető Alapítvány olyan értékeket és elveket képvisel, ami pozitív imázst ad a településnek is. Újszerű megközelítést alkalmaznak a helyi gazdaság- és turizmus-szervezésben, fejlesztésben egyaránt. Rendkívül változatos programkínálattal várják az oda látogatókat, melyeket célcsoportonként dolgoztak ki. A turisztikai kínálatukban oktatás, képzés is szerepel, fontos szakmai programjaik vannak. Épületeik több napos konferenciák, szemináriumok lebonyolítására is alkalmasak. Számos nemzetközi (horvát, szlovén) és hazai szakmai (turisztikai, vidékfejlesztési, környezetvédelmi, természetvédelmi) szervezettel állnak kapcsolatban.

Gyengeségek

A szezonális és hatásai Dötkön is érvényesülnek. Az Erdei Iskola épülete csak április és szeptember közötti időszakban üzemel fűtési problémák miatt. A Tájközpont épülete úgynevezett „elavult”-nak tekinthető, mivel 2002-ben épült, azóta viszont változtak mind a társadalmi igények, mind pedig az előírások az ilyen házak építésével kapcsolatban. A lakossággal az együttműködés nem megfelelő szintű a képviselt elvek, nézetek vegyes fogadtatása miatt. A környező településeken minimális a turisztikai vonzerő és a szolgáltatás is. A településen kiépítetlen a szennyvízhálózat. A turisztikai

termékkínálat összehangolatlan, hiányzik egy komplex turisztikai program megalkotása és bizonyos termékkínálat is hiányzik. Az Alapítvány nem folytat direkt ökoturisztikai és marketing tevékenységet sem. Mint szinte minden szervezet, ők is anyagi nehézségekkel küzdenek, az anyagi forrásaik végesek.

Lehetőségek

Lehetőségként kínálkozik a környezettudatosság előtérbe kerülése, mivel az idő előre haladtával, nagy valószínűséggel egyre többen fogják belátni, hogy a világ nem mehet így tovább. Nővekedhet az érdeklődés a vidéki életforma és a természet, valamint a hagyományos gazdálkodás és helyi termékek iránt. A pályázati lehetőségek és források kihasználása meghatározó lenne, valamint nemzetközi együttműködések további szorgalmazása is a jövőre nézve. További lehetőségként kínálkozik a helyi gazdaság fejlesztése, gondolva itt öko- és biogazdaságra, biokertre. Az ökoturizmus mellett a következő turizmusformák kialakítására adódik alternatíva: borturizmus, falusi turizmus, horgászturizmus és agroturizmus. Minden adottság meg van arra, hogy egy komplex ökoturisztikai programot megalkossanak. A Tájéközpont és az Erdei Iskola autonóm épületté alakításával, majd később a lakóházak bevonásával is ökofaluvá válhat a település. Sok potenciál rejlik egy reprezentáló turisztikai honlap létrehozásában, egy logó és egy dőlti turisztikai térkép megtervezésében, egy állatsimogató kialakításában is, esetleg egy kalandparkban is.

Veszélyek

Veszélyforrásnak tekinthető a tömegturizmus rohamos terjedése, ezáltal a környezeti terhelés és a környezetszennyezés is növekedhet. A társadalom nem ismeri fel a természeti értékek fontosságát. Nővekedik a társadalmi nyomás az érintetlen természeti területek termelésbe vonására, beépítésére. A csekély, 26 fős lakosság miatt a veszélyeknél fontos megemlíteni a település elnéptelenedését, lassú kihalását is. A lakossági együttműködés hiánya is komoly konfliktusként jelenhet meg. A bizonytalan jogszabályi környezetben negatív változások mennek végbe, zajlanak le. Az állami és uniós támogatások csökkenése a fejlesztések elmaradását vonja maga után. Meg kell még itt említenünk a kereslet lecsökkenését is.

4.7. Probléma-fa

A szöveges feltáró elemzés és a negatív tényezők eredményeként a probléma-fámban (*Mellékletek/5. ábra*) fő problémát a látogatottság csökkenésében jelöltem meg. A kedvezőtlen állapot fő okaiként a gazdasági problémákat, a társadalmi problémákat, a szezonalitást, valamint a direkt turizmus hiányát jelölhetjük meg.

A gazdasági problémákat két közvetlen okra vezethetjük vissza, nevezetesen a turizmus háttérbe szorulására és a működési zavarokra a Tájéközpont fenntartásában. A turizmus háttérbe szorulásának okát szabadidő eltöltésére költethő pénz csökkenésében jelölhetjük meg. Ennek okaként pedig a gazdasági világválságot. A működési zavarok okát a Tájéközpont fenntartásában a forgótőke hiányában jelölhetjük meg. Ennek okaként pedig az Alapítvány támogatásának csökkenését jelölhetjük meg.

A társadalmi problémák három közvetlen okra vezethetjük vissza, nevezetesen a lakossági együttműködés alacsony szintjére, arra, hogy a társadalom nem fogadta még el Tájéközpont által képviselt nézeteket, elveket, valamint társadalmi elvárások, igények változására. A lakossági együttműködés alacsony szintjének okát a lakosság vegyes hozzáállásában jelölhetjük meg. A társadalmi elvárások és igények változásának okát az épületek „elavult” komfortszintjében jelölhetjük meg.

A szezonalitást két közvetlen okra vezethetjük vissza, az Erdei Iskola épületének fűtési problémáira, valamint a látnivalók és nevezetességek adta lehetőségek kihasználatlanságára, összehangolatlanságára. Ennek okát a komplex ökoturisztikai program hiányára vezethetjük vissza.

A direkt turizmus hiányát egy közvetlen okra, a marketing tevékenység hiányára vezethetjük vissza. A marketing tevékenység hiányának két okát egy turisztikai honlap hiányában és egy összefoglaló kiadvány hiányában jelölhetjük meg.

4.8. Cél-fa

A legfőbb célként a látogatottság növelése került megfogalmazásra (*Mellékletek/6. ábra*). Ez az elérni kívánt pozitív állapot. E pozitív állapot bekövetkezéséhez az alábbi célok elérésén keresztül vezet az út: a gazdasági problémák mérséklése; a társadalmi problémák megszűnése; a szezonális mérséklése, kiküszöbölése, valamint a direkt turizmus folytatásának kialakítása.

A fenti célok elérésének egyik fontos feltételét képezi az, hogy a turizmus fellendüljön, valamint a Tájéközpont fenntartása zavartalanul működjön. Ennek elengedhetetlen feltétele szabadidő eltöltésére költethő pénz növekedése és a szükséges forgótőke biztosítása. A szabadidő eltöltésére költethő pénz növekedésére egy lehetőség kínálkozik, nevezetesen a gazdasági növekedés. a szükséges forgótőke biztosítására is egy lehetőség kínálkozik mégpedig, hogy alapítványi formából nonprofit kft.-vé átalakulás.

A fenti célok elérése érdekében a második fontos feltételt képezi a lakosság hatékonyabb együttműködése; a Tájéközpont által képviselt elvek, nézetek egyre növekvő társadalmi elfogadása; valamint a társadalmi elvárások, igények változásának követése. Ennek elengedhetetlen feltétele a

lakosság pozitív hozzáállása és az épületek komfortszintjének növelése. Az épületek komfortszintjének növelésére két lehetőség kínálkozik mégpedig, hogy a Tájéközpontot autonóm házzá alakítják és kibővítik azt az igényeknek megfelelően (2 ágyas szobák).

A fenti célok elérése érdekében a harmadik fontos feltételt képezi az Erdei Iskola fűtési problémáinak megoldása, valamint a látnivalók és nevezetességek adta lehetőségek kihasználása, összehangolása. Ennek elengedhetetlen feltétele az Erdei Iskola autonóm házzá átalakítása és egy komplex ökoturisztikai program megalkotása.

A fenti célok elérése érdekében a negyedik fontos feltételt képezi a marketing tevékenység folytatása. Ennek elengedhetetlen feltétele egy reprezentáló turisztikai honlap kialakítása és egy összefoglaló kiadvány megszerkesztése.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

5.1. Következtetések

A település természeti adottságai és turisztikai, ökoturisztikai lehetőségei is rendkívül kiemelkedők, azonban alapvetően az ökoturizmus adta lehetőségeket nem tudja teljesen hasznosítani az Alapítvány, aminek több okát is látom. Ezek: nincs direkt turizmus, ökoturizmus a településen; nem folytatnak marketing tevékenységet a település, a Tájéközpont, a látnivalók, nevezetességek megismertetésére. Az ökoturizmus nem olyan mértékű, mint a tömegturizmus formái, bár az érdeklődés egyre növekvő tendenciát mutat. Korlátként jelentkezik, hogy a társadalom még nem ismerte fel a környezetre és a természetre gyakorolt káros hatások következményeit és nincs is tisztában azok hatásaival, vagy egyszerűen nem akar tudomást venni róluk. Az Alapítvány és a Tájéközpont által képviselt manapság egyre divatosabb és oly sokszor félremagyarázott, félreértelmezett elvek, nézetek még csak kialakulóban, a formálódás fázisában vannak, társadalmi megismertetésük és követésük még várat magára.

5.2. Javaslatok

Az ökoturizmus nem lehet vakon fejlesztendő cél. Kétségtelen azonban, hogy megvalósítható anélkül is, hogy a tömegturizmushoz hasonló következmények lépjenek fel. Ha van lehetőség számottevő bevételre, akkor az elősegítheti a hatékony természetvédelmet és jövedelemteremtést a településen, az Alapítványnak. Éppen ezért célszerű mérlegelni az ökoturizmust, mint bevételi lehetőséget minden olyan helyen, amely a természeti értékeinél fogva célpontként kínálkozik.

Általános célként a település adottságaira épülve továbbfejleszthetők lennének az ökoturizmushoz kapcsolódóan a Tájéközpont kínálati csomagjai, melyek alkalmasak speciális célcsoportok megcélzására is.

Közvetlen célként a következőket tűzném ki:

- az ökoturizmushoz kapcsolódó kínálat fejlesztése,
- meglévő termékek színvonalának növelése,
- új szolgáltatások kialakítása,
- turisták, látogatók tájékoztatásának fejlesztése.

A következőkben az Alapítvány által tervezett jövőbeli fejlesztéseket mutatom be, amikkel én is csak egyetérteni tudok és úgy gondolom a haladást szolgálják. Ezek mind a természet védelmét szolgáló programok a fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés tükrében. A Tájéközpont és az Erdei Iskola épületének felújítása, autonóm házakká történő átalakításukat jelenti. A Tájéközpont 2002-ben készült el, azóta változtak a társadalom igényei, értem ezt a komfortszintre. Ezért szükségszerű lenne az épületek komfortszintjének emelése, a későbbiekben pedig épületbővítés a Tájéközpontban, ami 2 ágyas szobák hozzáépítése keretében valósulna meg. A két bemutató tanösvény (tájgazdálkodási, öko-környezettechnológiák tanösvénye) fejlesztése is szóba jöhet.

A településen egy házaspár foglalkozik biogazdálkodással. Az Alapítvány is kialakíthatna egy biokertet, gyógynövénykertet, ami a látogatók ellátására és bemutató biogazdaságként is funkcionálna. Egy biogazdálkodói hálózat is kialakulhatna, vagy bekapcsolódhatnának egy ilyen hálózatba.

A Tájéközpont mögötti dombtetőre építhető lenne egy olyan naperőmű, ami nem csak a Tájéközpontot és Erdei Iskolát látná el energiával, hanem értékesítenék azt, így bevételforrásként tudnának vele számolni, amit visszaforgathatnának a további fejlesztésekbe.

Az Erdei Iskola keretében felnőtteknek is szervezhetnének ökotúrákat állat és növényvizsgálatokkal.

Úgynevezett elit képzéseknek is lenne helye a Tájéközpontban, aminek bevételeit szintén visszaforgathatnának olyan képzésekbe, amik ezáltal olcsóbbak lennének a kevésbé jómódúaknak, így könnyebben elérhető lenne számukra.

A következőkben saját fejlesztési javaslataim ismertetésére térnék át.

A célcsoportokénti programkínálat kialakítása bevált a látogatók szempontjából, ezért további fejlesztésük indokolt. Az ökoturizmushoz kötődően kiépítésre kerülhetne egy élménypark, kalandpark. Természetes környezetben teremt lehetőséget a mozgásra és a szórakozásra gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt. A vidámpark és a sportpálya ötvözete: játszótér a szabadban, jó levegőn, fák között.

A kalandparkok a hozzájuk kapcsolódó szálláshelyekkel és oktatóközpontokkal kiváló kiegészítői az erdei iskoláknak. Változatos, akár több napos programokat kínál a 6-18 éves korosztálynak (sportolási lehetőségek, kerékpáros, vízi és gyalogtúrák, környezetvédelmi és természetismereti előadások).

A település határában foglalkoznak állattartással (mangalica, juh, szarvasmarha, ló stb.). A tulajjal együttműködve kialakítható lenne egy állatsimogató. Lovaglásra is lehetőség nyílna mind a gyerekek, mind pedig a felnőttek számára.

Különböző táborokat a jövőben is szervezni kell a környezet- és természetvédelem, fenntarthatóság jegyében óvodásoktól a középiskolásokig.

Hatásos marketingtevékenység sem nélkülözhető. Szükséges lenne egy a települést, a Tájközpontot és nevezetességeit magába foglaló, azt jelképező logó megtervezésére. Itt kerülhet megemléítésre egy olyan turisztikai térkép megalkotása is, ami a tanösvényektől kezdve minden olyan apróságot is ábrázol, ami az ökoturizmus szempontjából lényeges és a tájékoztatást hívatott szolgálni. Dötknek nincs honlapja, ezért szükség lenne egy a települést és annak kiváló adottságait, nevezetességeit, programjait reprezentáló turisztikai honlap létrehozására. Ugyanakkor indokolt lenne egy turisztikai információs program indítása is.

A további turizmusformák kialakítására is megvannak a település adottságai. Ilyenek:

- **Falusi turizmus:** vidéki térségek alapvetően kis intenzitású, diffúz, de sokszínű vonzerőire épül a vidéki turizmus legáltalánosabb formája. A falusi turizmus a falusi környezetben történő szállásadáson túl (a vendégfogadó saját portáján kialakított szálláshelyen fogadja vendégeit): kulturális kínálatot (helyi hagyományok, ünnepek, rendezvények, folklór) is jelent:
  - **gasztronómiát** (saját ételeivel, házi termelésű borral, pálinkával, szörppel stb. kínálja vendégeit, ezzel már kapcsolatba lép az agroturizmussal);
  - **borturizmust** (Noé borház, saját termésű borok);
  - természetjárást (a természetvédelmi területek, erdő, tanösvény);
  - **gyógyturizmust** (közeli gyógyfürdő: Kehida);
  - ökoturizmust (Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájközpont, Erdei Iskola, tanösvények stb.).
  - **lovas turizmust** (helyi lovasudvart bevonva a kínálatba)
  - gyermektáborozást jelenthet (Erdi Iskola, Tájközpont).
- **Horgász turizmus:** a Dötki patakon mesterségesen kialakított hármastórendszer tavai ugyan magántulajdonban vannak, ugyanakkor a horgászok, természet szerelmeseinek paradicsoma.

- **Agroturizmus:** a kínálat szakosított, a kiválasztott vendégcsoportoknak megfelelően specializált. Mezőgazdasági tevékenységhez kötődő sport- és hobby-turizmust jelent. Jelenti a mezőgazdasági tevékenységbe való bekapcsolódást; részvételt a szüretben, a gyümölcs-aszalásban, a mézpergetésben, ez lehet munka a biofarmon stb. Fontos attrakciója a mezőgazdasági termékek helyben fogyasztása és eladása (bor, sajt, zöldség, gyümölcs, füstöltárak stb.), valamint az aktív részvétel az agrártermékek feldolgozásában.

Dötk, mint ökofalu (öfenntartó falu)

Egy ideális ökofalu házai természetes anyagokból - vályogból, szalmából - épülnek, lakói vegyszermentes biogazdálkodást folytatnak, komposzt-WC-t használnak, a felhasznált áramot nap-és szélenergiával állítják elő, a vizet napkollektorral melegítik, a szennyvizet pedig környezetkímélő gyökérszennyvíztisztítással kezelik.

Az ökofalvak célja egy-egy jól működő emberi közösség létrehozása, mintegy alternatívát nyújtva az elidegenedett fogyasztói társadalommal szemben. Egyes esetekben ez a régi magyar gyökerekhez való visszatérést is jelenti – a keresztény és népi hagyományok fenntartása, régi magyar állat-és növényfajták megőrzése révén.

Az itt élők életvitelük kialakításánál igyekeznének lecsökkenteni a természet kihasználását, hogy az utódoknak is maradjon e javakból. Így már eleve a leendő házak építésénél is szempont lenne, hogy a sok energiát felemésztő téglák és beton helyett olyan természetes anyagok domináljanak, mint a vályog. Az ökofalu a természetközeli víz- és szennyvízkezelésre, a fenntartható tájhasználatra, illetve önellátó energiatermelésre alapozna.

Az épületek tetőiről összegyűjtenék az esővizet, amelyet szűrés után a ház használati vízhálózatához továbbítanának. Ezzel megoldható lenne a mosás és WC öblítése. A szennyvizet szürke és fekete szennyvízre választanák szét. A fekete szennyvíz a WC-ből és a konyhai mosogatásból származik, a szürke a fürdésből és a mosásból. A szürke vizet egy kis tárolóban felfognák, és forgatnák vissza a WC öblítésre, ezután a szennyvízcsatornán keresztül a telep végében elhelyezkedő nádgyökér-zónás szennyvíztisztítóhoz juttatnák. Ez nem nyílt tavas, hanem a náddal beültetett terepfelszín alatti víztisztítás. A megtisztított víz egy részét visszaforgatnák, és a telep öntözővíz hálózatát látnák el vele. A megmaradó csekély vizet a falun keresztül futó patakba továbbíthatnák. A gyökérszennyvíztisztítás ugyancsak a kistelepülések legolcsóbb technológiája. A kistelepülések az idén már egyedileg is pályázhatnak decentralizált, helyi szennyvíztisztítókra.

A javasolt fejlesztésekhez, az összefüggésekben (komplexitásban) való értelmezés nem valósulhat meg és nem is tud megvalósulni a megfelelő szakmai irányítás, közösségi együttműködés, valamint tudatos

marketingmunka nélkül. Mindezekkel a jövőben Dötk és a Tájéközpont Regionális Ökoturizmus Központtá válhat a régióban.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Dötk és a Tájéközpont adottságai nem mindennapiak. Ilyen adottságokat vétek nem észrevenni és kihasználni, de csak mértékkel. Az Alapítvány, a Tájéközpont olyan elveket, nézeteket és értékeket képvisel, mely példaértékű és olyan út, amit ajánlatos lenne követni.

Bár direktbe nincs ökoturizmus a településen, nem is céljuk és marketing tevékenységet sem folytatnak erre irányulóan, mégis van valami, amiért működik és működni is fog a jövőben a Tájéközpont, mert az idő nekik dolgozik. Gondolok itt a társadalom rádöbbenésére, arra, hogy természeti értékeink végesek és meg kell tanulnunk velük okosan gazdálkodni, bánni, megbecsülni őket.

Úgy gondolom, hogy Dötk és a Tájéközpont a fejlődés útjára léphet az ökoturizmus szempontjából. A jövőben is generálni kell a fejlődésre kedvezően ható, ugyanakkor a környezet- és természetvédelmet, a fenntarthatóságot figyelembe vevő beruházásokat, fejlesztéseket, projekteket. Olyan településsé kell fejleszteni Dötköt, ahol az itt élők igényeit is figyelembe veszik és idevonzza a fiatal családokat. Másodsorban az ökoturizmust kell fellendíteni különböző fejlesztések által. Olyan komplex turisztikai termékeket kell létrehozni, ami a külföldi és belföldi turistákat egyaránt ideszólítja. Ehhez persze hatásos marketing tevékenységnek is társulnia kell. De itt kell megjegyezni, hogy nem billenthetjük át a mérleg túl oldalára a súlyt.

Az általam ajánlott és felvázolt út, az együttműködés kialakítása, a fejlesztések, az összefüggésekben és kölcsönhatásokban való szemlélődés, azaz a komplexitás nem megy egyik napról a másikra, főleg úgy, hogy szem előtt kell tartanunk a környezet- és természetvédelmet, a fenntarthatóságot. Természetesen tisztában vagyok azzal is, hogy minden kezdet nagyon nehézkes, de van esélyünk arra, hogy eljussunk valahová, valameddig. Lépni viszont kell, mert akik nem teszik ezt, azok lemaradnak. Azonban, ha ezen lépéseket megteszik itt Dötkön, minden esély megvan arra, hogy a Tájéközpont Regionális Ökoturizmus Központtá váljon.

7. IRODALOMJEGYZÉK

BÁNHIDI A. (2010): Zöld könyv a nonprofit, fenntartható ifjúsági turizmusért. Magyar Túrázó különszáma, A Magyar Turista melléklete. Komárom Környéki Civil Társulás

BRUNDTLAND, G. H. et al. (1987): Közös Jövőnk. Szerk.: Persányi M., Mezőgazdasági Kiadó, 1988.

- BUCKLEY, R. (1994): A framework for ecotourism. *Annals of Tourism Research* 21. (3)
- FONT E. (1998): A vidék gondja globális, vagy lokális kérdés? *A Falu* XIII.3.sz.
- GYULAI I. (2002.): A fenntartható fejlődés lényege és megvalósításának akadályai. Nemzetközi együttműködés a fenntartható fejlődés jegyében és az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Környezetvédelmi Minisztérium, Budapest
- KÁRÁSZ I. (2006): Természetvédelem és ökoturizmus. Oktatási segédanyag, Eszterházy Károly Főiskola, Környezettudományi Tanszék, Eger
- KELEMEN Z. (2006): Ökoturizmus. Magosfa Alapítvány Kiadó, Vác
- KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI MINISZTERIUM (2005): A Természetvédelem Ökoturisztikai Koncepciója, Természetvédelmi Hivatal, Budapest
- LÁNG I. (2002): A Brundtland Bizottság és a fenntartható fejlődés fogalmának és jelentőségének nemzetközi elismerése. Nemzetközi együttműködés a fenntartható fejlődés jegyében és az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Környezetvédelmi Minisztérium, Budapest
- LÁNG I. (2008): A Brundtland Bizottság és a fenntartható fejlődés. Egyenlítő c. folyóirat, 2008./11. szám
- LENGYEL M. (1997): Ökoturizmus és marketing. Magyarország az ezredfordulón MTA stratégiai kutatások. Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem
- LEVEGŐ MUNKACSOPORT (1997): Fenntartható turizmus. Lélegzet folyóirat, VII. évfolyam 6. szám
- ÖKORÉGIÓ ALAPÍTVÁNY A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉRT (2005): Utak a fenntarthatóság felé – Dél-dunántúli régió. Ökorégió Füzetek II.
- PANNON EGYETEM TURIZMUS TANSZÉK – AQUAPROFIT ZRT. (2008): Országos ökoturizmus fejlesztési stratégia, Veszprém-Budapest
- PUCZKÓ L. – RÁTZ TAMARA (2005): Turizmus hatásai, Aula Kiadó
- SIMONYI GY. - SIMONYI K. (2010): Magyarország 2003-2009-es nemzetközi fejlesztési politikájának fenntarthatóság vizsgálata ajánlásokkal. BOCS Alapítvány, Székesfehérvár
- SZLÁVIK J. (2005): Fenntartható fejlődés vagy növekedés? Gazdasági növekedés Magyarországon. Konferencia kötet fejezet, Szerk.: Dombi Ákos, Műegyetem Kiadó
- TÓTH É.: Oktatási segédlet. Pannon Egyetem Georgikon Kar, Gazdasági és Társadalomtudományi Tanszék, Keszthely

Internetes források

<http://www.unesco.hu/termesztudomany/fenntarthato-fejlodesre/fenntarthato-fejlodes091214>

2012.06.14. 14:10

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/99_12/foum-3.html

2012.06.14. 15:23

<http://www.ecoroute.eu/hu/index.php>

2012.06.15. 12:15

<http://www.nfu.hu/doc/207>

2012.06.14. 16:16

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/okoturizmus/A%20term%E9szetv%E9delem%20%F6koturisztikai%20koncepti%F3ja%202005.pdf

2012.06.14. 16:25

<http://www.kvvm.hu/index.php?hid=255&pid=11&sid=11>

2012.06.15. 12:47

<http://www.avarositanya.hu/site/node/5384>

2012.08.09. 12:46

<http://www.okoalapitvany.hu/>

2012.10.20. 13:45

<http://turizmus.zalatermalvolgye.hu/node/293>

2012.10.10. 9:47

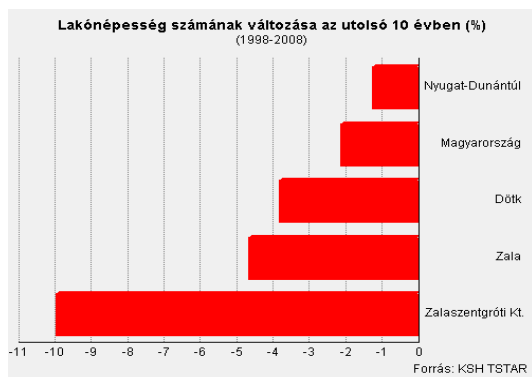
MELLÉKLETEK

1. táblázat: A lakónépesség statisztikai adatai

	Összesen (fő)	Férfi (fő)	Nő (fő)
Lakónépesség	26	13	13
Érv. tartózkodási hellyel rendelkezik	1	1	.
Magyar	26	13	13
Hajadon/nőtlen	12	7	5
Házas	5	2	3
Özvegy	1	-	1
Elvált	8	4	4

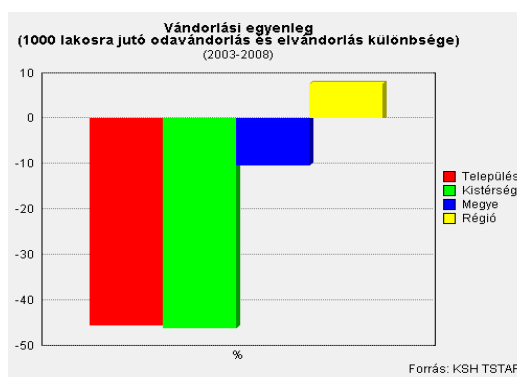
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

2. ábra: Lakónépesség számának változása

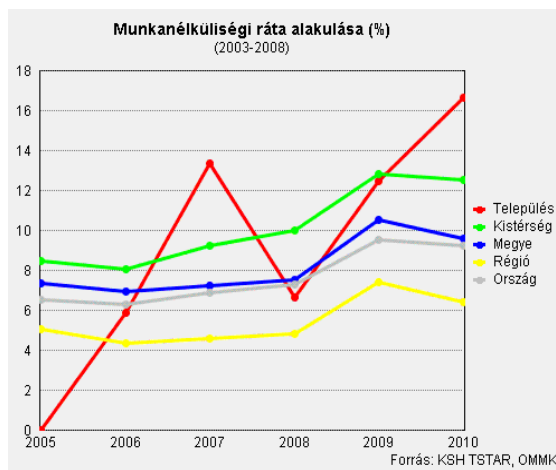
Forrás: KSH TSTAR

3. ábra: Vándorlási egyenleg alakulása

Forrás: KSH TSTAR

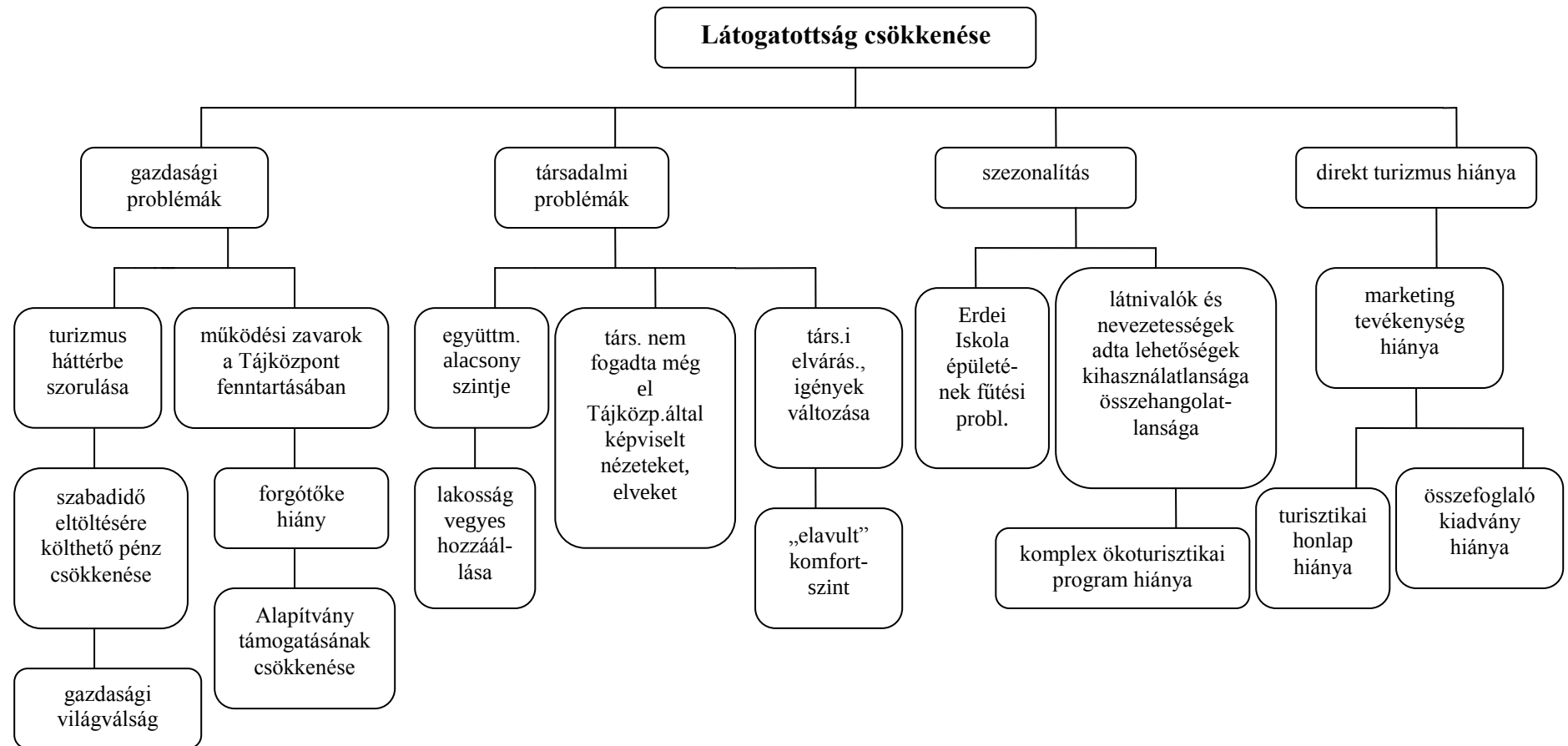
4. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása

Forrás: KSH TSTAR, OMMK

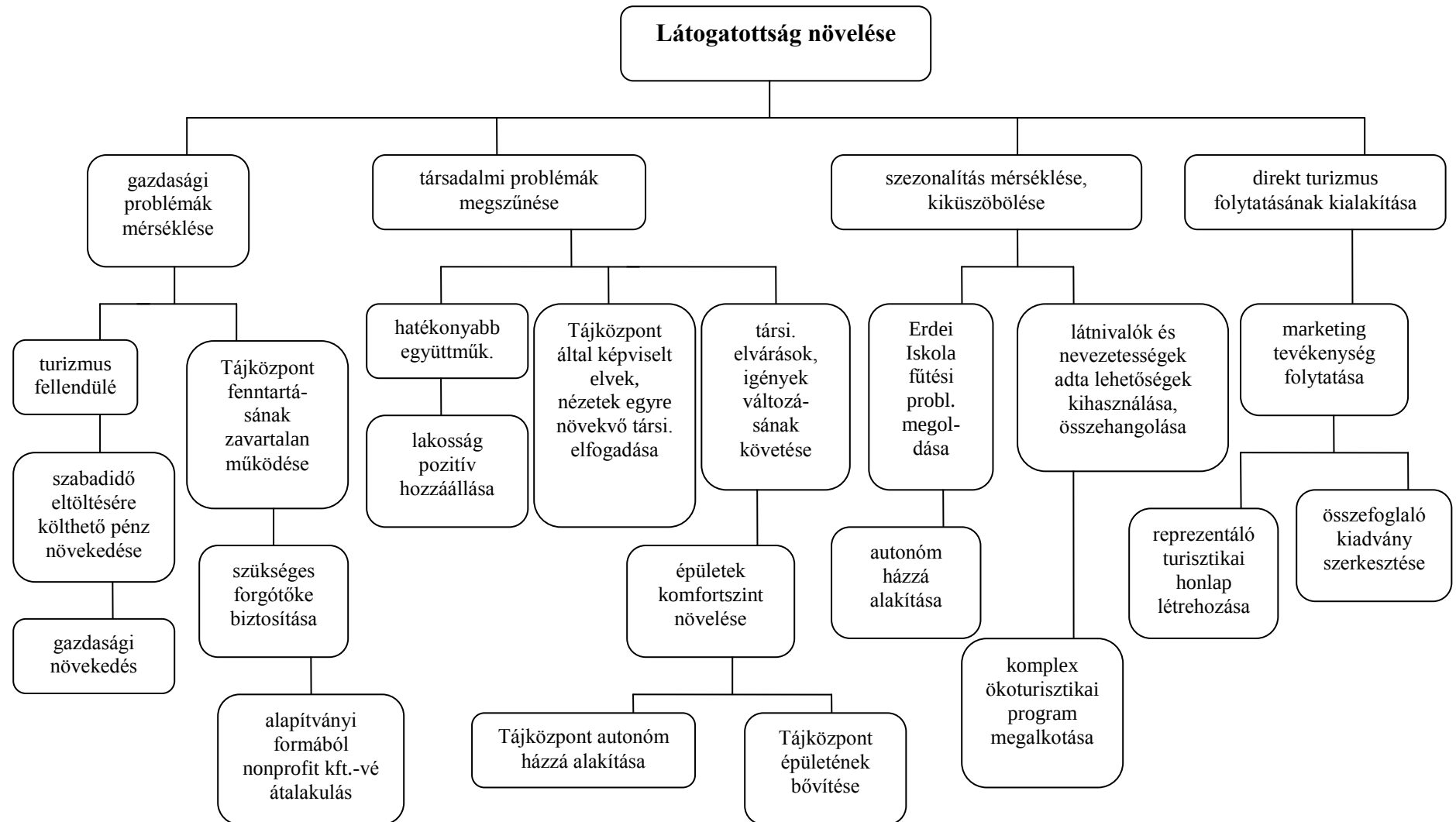
5. ábra

Probléma-fa (saját szerkesztés)

6. ábra

Cél-fa (saját szerkesztés)

Kérdőív eredmények összefoglalása (Forrás: www.kerdoivem.hu segítségével általam készített)

"A Nap koronázta zalai falucska - Dötk" kérdőív

A kitöltők statisztikai adatai:

A válaszadók létszáma:	24
Férfi	7
Nő	17
Életkori átlag	31.2 év

Az eredmények összefoglalása

1. Hallott-e Ön Dötk településéről?

igen	24	100%
nem	0	0%
Összes válasz	24	

2. Honnan ismeri, milyen hírforrásból értesült a településről? (több válasz lehetséges)

internet	5	13.5%
újság	6	16.2%
prospektus	0	0%
turisztikai információs iroda	1	2.7%
barát, ismerős, rokon	14	37.8%
főiskolai, egyetemi tanulmány	1	2.7%
semmilyen hírforrásból	2	5.4%
egyéb	8	21.6%
Összes válasz	37	

3. Járt-e már a településen?

igen	17	70.8%
nem	7	29.2%
Összes válasz	24	

4. Ha már járt, mennyi ideig tartózkodott ott?

néhány óra	21	87.5%
1 nap	2	8.3%
2-3 nap	0	0%
1 hét	0	0%
hosszabb ideig	1	4.2%
Összes válasz	24	

5. Milyennek tartja Ön Dötk elérhetőségét, megközelíthetőségét a közlekedés szempontjából? Kérem értékelje a feltüntetett skálán!

Nagyon rossz	2.88 / 5	Nagyon jó

6. Dötk mely nevezettségéről, látnivalóiról hallott, esetleg melyeket ismeri? (több válasz lehetséges)

Dötki Ökológiai és Vidékfejlesztési Tájékozpont	13	26.5%
Öko-környezettechnológiák Bemutató Park	3	6.1%
Madárlátta Erdei Iskola	3	6.1%
Noé Borház, Zsupp-pince	2	4.1%
Tájgazdálkodási Tanösvény	3	6.1%
Nemzetközi Megújuló Energia Út állomáshely	1	2%
Római katolikus templom	5	10.2%
Halas tavak	13	26.5%
egyiket sem	6	12.2%
Összes válasz	49	

7. Mi a véleménye a fenntarthatóságról és a fenntartható fejlődésről? (több válasz lehetséges)

szükségszerű	12	41.4%
elgondolkodtató	5	17.2%
megfontolandó	7	24.1%
felesleges	0	0%
nem kell vele foglalkozni	0	0%
egyéb	0	0%
nincs véleménye	5	17.2%
Összes válasz	29	

8. Előnyben részesíti-e Ön az ökoturizmust a többi turizmusformával szemben? Kérem értékelje a feltüntetett skálán!

Egyáltalán nem	3.46 / 5	Teljes mértékben

9. Tervezi-e Ön, hogy a közeljövőben látogatás tesz a településen?

igen	6	25%
nem	5	20.8%
talán	13	54.2%
Összes válasz	24	

Magyarázat: Az „Összes válasz” az adott kérdésekre adott válaszokat összesítve mutatja. Százalékos bontásban ábrázoltuk, hogy a kitöltők milyen arányban jelölték be az egyes válaszlehetőségeket.

2. táblázat: Hazai támogatások 2004-2011.

Cél kategória	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Gazdaságfejlesztés	1	8 928	12 787
Összesen	1	8 928	12 787

Forrás: MÁK, OTMR (2010)

3. táblázat: Uniós támogatások NFT I. 2004-2011.

Operatív program	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Agrár és Vidékfejlesztés OP	2	4 320	5 147
Összesen	2	4 320	5 147

Forrás: NFÜ, EMIR (2011)

4. táblázat: Uniós támogatások ÚMFT 2007-2011.

Operatív program	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Környezet és Energia OP	2	9 754	10 560
Összesen	2	9 754	10 560

Forrás: NFÜ, EMIR (2011)

5. táblázat: ÚMFT projektek 2007-2011.

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért	Fenntartható életmód kampány: Fenntartható életmóddal a környezetünkért a magasabb életminőségért, fenntartható életmóddal a hátrányos helyzet ellen (2008)	Dötk	5 000	5 556
Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért	Energiatakarékossággal, energiahatékonysággal, az energiaszükséglet csökkentésével, a megújuló energiaforrások alkalmazásával a klímaváltozás mérsékléséért, az ökológiai lábnyomat csökkentéséért, a környezetvédelemért, a magasabb életminőségért (2010)	Dötk	4 754	5 004
Összesen			9 754	10 560

Forrás: NFÜ, EMIR (2011)